

Upravišstvo: Ljubljana, Puccinjeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.

Inseratni oddelk: Ljubljana, Puc-
cinjeva ul. 5. — Telefon 31-25, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.

ZKLJUCNO ZASTOPSTVO za oglase
iz Kr. Italije in inozemstva ima

l'Unione Pubblicità Italiana S.A.,
Milano

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredišstvo:
Ljubljana, Puccinjeva ul. 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126
Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja
vsak ponedeljek zjutraj. — Na-
ročje se posebej in velja mesečno
L 2.50. — Za inozemstvo L 4.—.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA
per la pubblicità di provenienza
italiana ed estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A.,
Milano

Velika bitka za južno Ukrajino

Najbolj kočljiv položaj sovjetske vojske je še vedno med Bugom in Dnjeprom, kjer se skuša izogniti obkolitvi in se umika v Zaporožje

Stockholm, 17. avg. d. Po 8 tednih vo-
jne na evropskem vzhodu se more reči, da
so se boji nadaljevali ves ta čas skoro
brez prestopa na vsej nad 3000 km dolgi
fronti od Severnega ledenega morja pa do
Črnega morja. Ogronne rezerve ljudi in
vojni potrebščini na obeh straneh so spro-
ti izpopolnjevale nastale vrzeli in komaj
končani bitki na posameznih bojiščih je
sledila vedno nova.

Nemška vojska je ves čas prodirala da-
lje, ponekod z večjimi, drugod zopet z ne-
koliko manjšimi uspehi, kakor so dopušta-
le terenske razmere in kakor je zahteval
splošni položaj na fronti. More se reči, da
je bilo nemško vrhovno poveljništvo dose-
je neprestano iniciativno, kar je že samo
po sebi velika prednost, in da se je so-
vjetsko vojaško vodstvo omejevalo doslej
zgolj na obrambo. Pri tem je treba tudi
upoštevati, da se nemška vojska bori na
tujem ozemlju, na stotine kilometrov da-
leč od svojih prvotnih oporišč, dočim se
sovjetska vojska bojuje na lastnem, dobro
ji znanem ozemlju z zaledjem, kjer so ji
na razpolago še vse prometne zveze, v ko-
likor jih ni poskodovalo nemško letalstvo.
Za sedaj je sovjetsko vojaško poveljništvo
ustavilo nemško prodiranje, kolikor se
more sklepati po skromnih vesteh o bojih
na posameznih odsekih, le vzhodno od
Smolenska, za to pa je tem večji nemški
pritisek južno od Kijeva med Dnjestrom,
Bugom in Dnjeprom, kjer je nemška vo-
jska prodira vzdolž omenjenih treh rek v
zaledje črnomoških luk Odese in Nikola-
jeva. Po prvotnih vesteh ju je nemška
vojska s sodelovanjem zavezniških čet do
obkrožila v širokem lok, po drugih pa so
se oddelki Budonijeve vojske izvlekli iz
zanke, ki jim je bila nastavljena severno
od Odese.

Sedaj je v teku velika bitka med Bu-
gom in Dnjeprom severno od Nikolajeva,
od katere je odvisno, v koliko bo uspe-
lo maršalu Budoniju organizirati novo
obrambo ob Dnjeprom, predvsem na nje-
govem levem bregu, kjer so najvažnejše so-
vjetske industrijske naprave s središčem v
Dnjepropetrovsku. Prav s tega vidika je
nemški prodor v južno Ukrajino velikega
pomena, morda še večjega, kakor pa je
prodor proti obali Črnega morja. Res je,
da je Dnjeprom težko prehodna reka, saj je
že takoj pod Kijevom širok do 700 m,
dalje proti jugu pa 1 km in tudi več,
globok pa do 15 in 20 m, vendar pa bo
industrijsko področje okoli Dnjepropetro-
vske sedaj v mnogo večji meri izpostavljeno
napadom nemškega letalstva, ki bi mo-
gli v znatni meri ovirati sovjetsko vojno
proizvodnjo.

Položaj na bojišču v južni Ukrajini je
za sedaj vsekakor zelo zapleten in nejasen
kakor v kotlu, kjer se vse vre, čeprav se
vidijo v glavnih potezih smeri nemške
ofenzive. Upoštevati je treba, da gre tu za
močno globljo vojno na fronti, ki je pone-
kod široka 50 do 100 km, zaradi česar se
ne more točno očrtati prava frontna črta,
tem manj, ker iz povsem razumljivih raz-
logov na nobeni strani ne objavljajo imen
manjših krajev, kjer se boji razvijajo.
Nemško vrhovno poveljništvo trdi, da po-
tekatko boji uspešno po načrtu, kakor je
bilo običajno doslej, kadar se niso bili za-
ključeni na določeni cilj. Pričačkovati se
sme, da se bo položaj v južni Ukrajini
v prihodnjih dneh že nekoliko razčistil.

Na drugih bojiščih ni bilo kakih izred-
nih dogodkov, čeprav se povsod bijejo sr-
ditii boji.

Po trditvah vesti iz Moskve so sovjetske
čete zapadno od Kijeva zadržale nem-
ški ofenzivni sunek, dočim se nemške čete
pri Smolensku zakopavajo, kar naj bi bil
dokaz, da se pripravljajo za dolgotrajno
boje.

Hudi boji se bijejo tudi okrog Holma,
370 km južno od Leningrada, kjer so baje
sovjetske čete, po trditvah iz Moskve,
prav tako zadržale nemško ofenzivo, pou-
dariti pa je treba, da so Moskvska poro-
čila v tem pogledu zelo skromna in da bi
kak večji uspeh gotovo razglasila z veli-
kim zadovoljstvom, če bi bil dosežen.

Na finskih bojišču so najhušji boji v
teku pri Keksholmu ob Ladoškem jezeru.
Nemške operacije pri Holmu in Stari
Rusi na jugu ter pri Keksholmu na severu
naj bi ustvarile kleše, ki bi s sredi-
ščem na Estonskem stisnile v svoj prijem
Leningrad. Močvirnato ozemlje, zlasti pa
slabe cestne zveze, seveda močno ovirajo
njihov potek.

Na obeh straneh sodeluje v bojih na
vzhodni fronti v veliki meri letalstvo, ki
napada podnevi in ponoči kolone na po-
hodu, topniške postojanke, utrdbe in razne
druge vojaške naprave. Važna je na nezm-
ernih ruskih planjavah letalska izvidni-
ška služba, ki more edina ustvariti točen
pregled razvoja operacij čet na kopnem.

S finskega bojišča

Helsinki, 17. avg. s. Brzi finski oddelki
so po sreditih spopadih s sovjetskimi zaščit-
ničnimi četami včeraj dopoldne zavzeli važni želez-
niški križišči Jaakino in Lahdentijho ob
zapadni obali Ladoge. Na ta način se obko-
lili sovjetske čete, ki so se znašle v žepu
pri Sortavali. Za sedaj je plen topov, tankov
in drugih potrebnih orodij. Med ujetni-
ki je cel štab nekoga večjega sovjetskega
oddelka. Mnogo je med njimi političnih
komisarjev, ki so edini krivi obupnega in
nesmiselnega odpora ruskih čet v zadnjih

dneh. Sovjetski vojaki so se borili ogrožen
od strojin za svojim hrptom. Ujeti vojaki
kažejo nepopisno sovraštvo do njih. Na
svojem begu so sovjetske čete deloma po-
žgale oba kraja.

Helsinki, 17. avg. s. Službeno poročajo:
V noči na soboto so finske čete po hudih
bojih zavzele Sortavalo, ki je na severnem
obrobju Ladoge. Poslednji sovjetski oddelki,
ki so se zakopali v rove okrog mesta, so
se hudo upirali. V petek zvečer so bili li-
kvidirani. Sortavala, ki je bila hudo razde-
jana že v finsko-ruski vojni pozimi I.
1939-40, je utrpela tokrat le malo škode,
ker so v borbi za njo uporabili na finski
strani predvsem pehotne čete.

Letalski napadi

Berlin, 17. avg. s. V letalskem napadu na
letališče v Gomelju je bilo uničenih z bom-
bami in z obstreljevanjem pet sovjetskih
letal na zemlji. Drugih deset sovražnih let-
al je bilo sestreljenih v spopadih v zraku.
Včeraj so oddelki bombnikov z uspehom
napadli na srednjem odseku fronte razne
postojanke sovjetskega topništva ter večje
skupine zbranih ruskih čet. Z zažigalnimi
in eksplozivnimi bombami so bile obmeta-
vane tudi vojašnice in druga bvališča ru-
skih čet.

Boji v zapadni Ukrajini

Budimpešta, 17. avg. s. Madžarska brzo-
javna agencija poroča, da se bitka v za-
padni Ukrajini naglo razvija. Madžarske
čete tesno sodelujejo z nemškimi pri vseh
operacijah. Vojaške oblasti nečajo objaviti
nikakih podrobnosti o sovjetskih silah, ki
so bile obkoljene, in o izgubah, ki jih je
utrpel maršal Budonij zapadno od Dnjep-
ra, vendar je znano, da so te izgube ogromne.
Nasprotno pa madžarske izgube niso ob-
šutne. Neke podatkov objavlja »Budimpe-
ster Miting«, ki beleži, da so Rusi v bitki pri
Umanju utrpeli naslednje izgube: Od 48.
lovskega polka, ki je štel 3500 mož, je ost-
alo le še 250 ljudi. 39. lovski polk je bil po-
polnoma uničen. Oddelki topništva, ki so
bili še pred kratkim stacionirani v Černo-
viciah, so bili prav tako uničeni.

Čiščenje v Ukrajini

Berlin, 17. avg. s. Nezdružno zasledovanje
umikajočih se boljševiških čet v južnem
delu vzhodne fronte se je tudi včeraj na-
daljevalo kljub nepretrdnemu zaraščanju
ozemlju v Ukrajini. Nemške čete so z uspe-
hom očistile gozdove ter so napredovale na
zelo težkih tleh. Očiščevalne operacije so
v tem okvirju gotove in so vse sovražni-
kove čete, ki so bile v tem odseku, do-
končno uničene. Nemci so ujeli več stotin
sovjetskih vojakov. Po nenadnih napadih so
zmagovalci zajeli 17 sovjetskih topov, 20
težkih strojin in znatno število avtomobi-
lov.

Odmev sovjetskih in angleških obljub v Turčiji

Carigrad, 17. avg. s. Tukajšnji politični
in novinarski krogi še vedno živahno ko-
mentirajo angleško-rusko noto turški vladi
in kaže javnost svojo odločno nezadovolj-
stvo proti njej. Izjava Sovjetske zveze gle-
de morskih ozirov je bila sprejeta z veliko
skepsjo. Nekateri jo označujejo celo kot
otročjo, kajti Molotov mora dobro vedeti,
kakšne dokaze ima v rokah turška vlada,
da lahko presodi veliko poštenje Moskve
po morskih ozirov. Politični krogi pripo-
minjajo, da pri tem ne gre za mikakšno
hipoteko, marveč za resnično zahtevo po
ozirov, ki jo je razkril pred nedavnim ča-
som list »Vakit«. Tako zahtevo je Moskva
postavila turškemu zunanjemu ministru, ko
je prispel v Rusijo, da bi podpisal dogo-
vor, ki ga je sklenil pomočnik ljudskega
komisarja za zunanje zadeve Potemkin v
Ankari. V zvezi s tem pripominjajo, da je
prav ta zahteva onemogočila podpis nove
pogodbe.

Zaradi tega se jamstvo angleške vlade,
ponujeno Turčiji, sme smatrati za zelo pro-
blematično in je v turških političnih kro-
gih napravilo zelo slab vtis, saj je vendar
Anglija zvezana s Turčijo po ankarski po-
godbi, ki je še vedno v veljavi, ter je zato
sedanje jamstvo popolnoma odveč. Kar se
tiče ruskega jamstva, je bilo sprejeto v
turških političnih krogih z velikim nezah-
vanjem. Zatrjujejo, da so podobne po-
pudbe neumestne, ker žalijo Turčijo, ki ni
v položaju sprejemati jamstva, pa naj bi
prišlo slične izjave od katerokoli strani.
Ankarski radio je objavil, da je Turčija za-
ključila pogodbe pod pogoji popolne eno-
kost in ne bo nikoli sprejela same eno-
stranskega jamstva, ker se ne čuti izpostav-
ljena neposrednim nevarnostim.

Poslanik Papan na poti v Nemčijo

Ankara, 17. avg. d. V tukajšnji politič-
nih krogih se je zvedelo, da bo nemški po-
slanik Papan odpotoval v Nemčijo. Anglo-
saška diplomacija je pričela v zvezi s tem
svovati nove intrige. Tako je razširila vest,
da je bil odpoklican, da so turško-nemška
trgovinska pogajanja zastala in da so Nem-

ci zahtevali od Turčije prosto pot za svoje
vojaške transporte po njenem ozemlju, da
bi tudi iz Male Azije udarili na Rusijo.
Dobro poučen politični krogi v Ankari o-
dločno zavračajo te govorce, kakor na drugi
strani tudi odklanjajo, da bi Angleži in
Rusi Turčijo zapletli v svetovno vojno s
svojimi znanimi garancijskimi ponudbami.

Nemško vojno poročilo

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 17. avg.
Vrhovno poveljništvo nemške vojske je o-
javilo danes naslednje poročilo:

V južni Ukrajini so nemške čete s sode-
lovanjem z madžarskimi oddelki zavzele
tudi kot pomorsko oporišče važno indu-
strijsko velempeto Nikolajev. Pod prit-
skom neumornega zasledovanja vzhodno od
Buga zapada poraženi sovražniki čim dalje
bolj razkrojo. Plen vojnega materijala in
število ujetnikov naraščata stalno.

Tudi na drugih delih vzhodne fronte po-
tekatko operacije uspešno.

V boju proti Angliji je bil usmerjen po-
dnevni učinkovit napad letalskega orožja
proti oboroževalnim tvornicam v severni
Škotski.

V poslednji noči so potopila bojna letala
pred angleško vzhodno obalo dve trgovski
ladji s skupno 5000 br. reg. tonami ter so
dosegla zadetke na treh večjih tovarnih
ladjah. Nadalje je bilo bombardiranih več
letališč in pristaniških naprav na vzhodu
otoka.

Pri včerajšnjem poskusu, da bi napadli
obalo Bokavskega preliva, je izgubilo an-
gleško letalstvo v letalskem boju 15 letal.

Angleški bombniki so odvrgli v poslednji
noči na nekatere kraje zapadne Nemčije
manjše število rušilnih in zažigalnih bomb.
Kakšne vojaško-gospodarske ali vojaške
škode ni bilo. Nočni lovci in protiletalski
topovi, so sestrelili 11 napadajočih letal.

Bolgarski dar za italijanske vojake na vzhodu

Sofija, 17. avg. s. Bolgarska trgovinska
zbornica v Rusokuku je poklonila Kraju in
Cesarju ter Duceju 100.000 zavojčkov ci-
gar, določenih za italijanske čete na ru-
ski fronti.

Tuji novinarji na povratku z vzhodne fronte

Varna, 17. avg. s. Večja skupina tujih
novinarjev, med katerimi je tudi precej
italijanskih, je z vzhodne fronte prispela v
Varno. Bolgarske oblasti so jih prično spre-
jelele.

Zapadna fronta

Berlin, 17. avg. s. Iz dobro poučenih kro-
gov poročajo, da se je velika letalska ofen-
ziva, ki so jo naznanjali Angleži že nekoliko
tednov s tolikšnim krikom, prav žalostno
izjalovila. Močna protiletalska obramba ter
energično delovanje nemških letalskih lov-
cev je uničilo smeje britanske nade, da se bo
z angleškimi letalskimi napadi olajšal polo-
žaj ruskih zavezničev na vzhodni fronti.
Kljub temu pa britanski aeroplani še vedno
nadaljujejo poskuse, da bi prodrli nad nem-
ško ozemlje zlasti nad obrobne pokrajine
Nemčije. Britanski letalski oddelki so pri
teh poskusih redno zavrnjeni z velikimi iz-
gubami. Nemški bombniki dan za dnevom
napadajo najbolj oddaljene pokrajine bri-
tanskega otočja. S tem dokazujejo nadmo-
čnemško letalstvo, čeprav je pretežna ve-
čina nemških letal zaposlena na vzhodu.
Razen velikih izgub, ki jih je angleško let-
alstvo pretrpelo pri svojih napadih proti
Nemčiji in proti zasledovanju ozemlju, so na
britanski strani zabeležili tudi nad 500
mrtvih med civilnim prebivalstvom samo v
meseecu juliju. To je gotovo zelo žalostna
bilanca ofenzive, ki se je obetala s takim
hrupom, na drugi strani pa britanski letalski
napadi niso povzročili niti najmanjše
škode na vojaško ali gospodarsko važnih
ciljih v Nemčiji. Nemške izgube zaradi teh
zločinskih napadov znašajo komaj 296 ljudi
za ves mesec julij. Tudi ta številka doku-
zjuje nadmočnemško letalstvo.

Berlin, 17. avg. s. Angleži izgubljajo vsak
dan povprečno po 19 letal. V času od 7. do
14. t. m. so izgubili le pri napadih na kon-
tinent 153 aparatov. Tu niso všeta angle-
ška letala, ki so bila razdejana na angleških
letališčih ali pa v severni Afriki. V istem
času se le 6 nemških letal ni vrnilo na svoja
oporišča.

Lizbona, 17. avg. d. Letalsko ministrstvo
v Londonu je sredi objavilo, da so bili an-
gleški bombniki včeraj dvakrat nad obalni
področjem Francije. Letala so po tem ko-
munikuje bombardirala železniške proge.
Angleška propaganda tudi trdi, da so an-
gleški lovci sestrelili 7 nemških kovocev, sa-
mi pa izgubili le en aparat.

V resnici so bila sovražna letala odbita,
še preden jim je uspelo prodrati preko Ro-
kavskega preliva. V teh spopadih nemško
letalstvo ni izgubilo nobenega aparata, pač
pa je nasprotniku prizadelo velike izgube.

Berlin, 17. avg. d. V petek popoldne je
nemško mornariško topništvo obstreljevalo
dve britanski stražni ladji v Rokavskem
prelivu. Na obeh ladjah so bili opaženi za-
detki nemških granat.

Al fronte di Tobruca attacchi nemici prontamente respinti

Il nemico ha bombardato Catania e Siracusa — A Gendar vivaci scontri con reparti avversari

Il Quartier Generale delle Forze Armate
comunica:

L'aviazione inglese ha compiuto nella
scorsa notte altra azione sulla città di Ca-
tania ed ha attaccato Siracusa, vivamente
contrastata dall'intenso fuoco della nostra
difesa C.A. Bombe dirompenti e incendiarie
sono cadute su edifici civili: nessuna
vittima, alcuni danni. Le perdite accertate
causate dal l'incursione del 16 corr. su
Catania sono: morti 18, feriti 25.

Nell'Africa settentrionale sul fronte di
Tobruch tentativi di avvicinamento com-
piuti da elementi avversari sono stati
prontamente respinti. Velivoli germanici e
nazionali hanno efficacemente bombardato

prosci alla fonda nel porto e appresta-
menti difensivi nella piazza, nonché obiet-
tivi terrestri nei pressi di Marsa Matruh
e due unità navali in navigazione ad est
di Tobruca. Aerei britannici hanno attac-
cato Bardia, Derna e Bengasi: due morti
e qualche ferito. La difesa contraerea ha
abbattuto un apparecchio da bombardamento
nemico.

In Africa orientale nel settore di Gendar
e sul fronte di Celga vivaci scontri delle
nostre truppe con reparti avversari che
sono stati posti in fuga con perdite. A
Uoleffit la nostra artiglieria ha colpito
con visibili gravi danni a uomini e mate-
riali una forte autocolonna di truppe ne-
miche.

Na fronti pri Tobruku sovražni napadi točno zavrnjeni

Neprijatelj je bombardiral Catanijo in Sirakuzo — V Gendarju živahni spopadi s sovražnimi oddelki

Glavni stan Oboroženih Sil je 17. av-
gusta objavil naslednje 439. vojno poročilo:

Angleško letalstvo je prošle noči izvršilo
nadaljnjo akcijo nad mestom Katanijo in
je napadlo Sirakuzo, ki jo je naše protile-
talsko topništvo živahno branilo z odloč-
nim ognjem. Razdiralne in zažigalne
bombe so padle na civilna postopja, pa
niso povzročile niti škode niti kakih žrtev.
Ugotovljene izgube, ki jih je povzročil na-
pad 16. t. m. v Kataniji, so 16 mrtvih, 25
ranjenih.

V severni Afriki na fronti pri Tobruku
so bili poskusi približanja sovražnih čet
hitro odbiti. Nemška in italijanska letala
so učinkovito bombardirala parnike v luki

ter obrambne naprave v mestu, kakor
tudi postojanke na kopni pri Marsa Ma-
truch. Napadeni sta bili tudi dve plovci
ladijski enoti na vzhodu od Tobruka. Bri-
tanska letala so napadla Bardijo, Derno in
Bengazi: dva mrtva in nekoliko ranjenih.
Protiletalska obramba je sestrelila en so-
vražni bombnik.

V vzhodni Afriki so v odseku Gendar in
na fronti pri Celgi imele naše čete živahne
spopade z nasprotniškimi oddelki, ki so
bili pognani v beg s hudimi izgubami. V
Uoleffit je naše topništvo obstreljevalo
z vidnimi uspehi močno avtokolono so-
vražnih čet. Povzročilo je veliko škodo na
ljudih in materijalu.

Posmrtno odlikovanje Bruna Mussolinija

Ugotovitve vzrokov usodne nesreče

Rim, 17. avg. s. Pokojnemu letalskem
kapetanu Brunu Mussoliniju je bila po-
deljena zlata svetinja za letalske zasluge.

Odlikovanje je bilo takole utemeljeno:
Odlikoval se je v treh vojnah. Bil je pro-
stovoljec v Afriki in Španiji, bil je na
poletih preko puščav in oceana in je svojo
kratko drzno mladost posvetil junaštvu.
Bil je posebej zvestoba in ljubezen. Z
navdušenjem je šel v borbo. Padel je na
bojnem polju z veselo vnevo v obeh, ko
je preizkušal nov bombnik z velikim akci-
jskim radjem, eno največjih pridobitev
za nove bitke in nove zmage, kakor pri-
stopja tu junakom. Hotel je dati novo sla-
vo vojnim krilom domovine, pa ji je dal
svoje življenje.

Rim, 17. avg. s. Komisija, ki ji je bila
poverjena preiskava letalske nesreče, pri
 kateri je izgubil življenje Ducejev sin, ko-
mandant Bruno Mussolini, je zaključila
svoje delo ter dognala naslednje:

Letalo Bruna Mussolinija se je postopno
dvignilo do višine 300 do 400 m z letališča,
nakar se je usmerilo proti Livornu, od-
koder je zavilo naravnost proti Ponteveri.
Polet se je razvijal popolnoma normalno
vse do Pontevere, kjer se je letalo obrnilo
proti Massaciucoli, kamor je bilo name-
njeno. Med manevrom za pristanev pa je
posadka po vsej priliki opazila neko ne-
pravilnost v delovanju manometra, ki je
kazal napetost v hidravlični napravi. Ko-
mandant Bruno Mussolini je takoj ukrenil
vse potrebno, da bi se pristanev izvršil
brezhibno, vendar pa se je čez nekoliko
trenutkov letalo naglono odločno na desno,
se obrnilo skoraj za 180 stopinj, izgu-
bilo s tem na brzini ter z desnim krilom
začelo ob neko hišo. Nato je zaplavalo še
kakih 50 m daleč in tresčilo na zemljo.

Po padcu je bil položaj naslednji: Ko-
mandant Mussolini je bil najden tik od
svojem pilotskem sedežu ter je gotovo
upravljaj letalo do zadnjega trenutka, ker

pa se ni imel za kaj prijeti, ga je vrglo
nekoliko stran in našli so ga pokritega z
deli pločevine in ostanki pilotske kabine.
Imel je na glavi hudo rano. Takoj so ga
pobrli in obenem z zaprtim padalom, ki
ga je še vedno nosil, položili tik ob cesti,
vendar pa je vrli pilot že štiri minute
tako umrl. Po pričevanju delavca Giadrinet-
tija in sanitarja Signorinija je pred smr-
tjo izrekel še naslednje besede: »Atek,
atek... Na polju... Poročnik Musti ni
bil težko ranjen. Sam si je odpel padalo in
se oddaljil od letala ter so ga pozneje našli
kalkih 15 m vstran. Preneši so ga ta-
ko v bližino hiše. Poročnik Vutaolini je bil
zagodben v razbitinah kabine in njegova
osvoboditev je bila precej težavna. Bil je
tudi hudo ranjen in je bil takoj odpren-
ljen v bolnico v Pizo. Narednika Trezzani-
ja je vrglo kakih 8 m vstran od kabine.
Prvi ljudje, ki so pritekli na kraj nesreče,
so ga našli še v agoniji. Strojnika Turco
in Bettinelli nista bila težko ranjena, pač
pa je strojniki Gottardi odnesel hude po-
škodbe. Veliko srečo je imel motorist Gi-
adrinetti, ki je bil samo nekoliko potolečen
ter se je sam izkopal iz ponesrečenega letala.

Kar se tiče vzrokov nesreče, je komisija
izključila vsako okvaro na letalu. Izključila
je tudi motnje v vijakih ter ugotovila, da
je nastala nesreča brčkone zaradi tega, ker
je pilot hotel prehitro pristati. V to se je
odločil zaradi prevelikega pritiska, ki ga je
kazal manometer, in ta odločitev je bila
popolnoma pravilna, pač pa so v odličnem
trenutku motorji začeli prepozno delovati.
Ko so bili zopet v teku, je bilo njihovo
delovanje prej škodljivo kakor koristno.

Po vsem vidstvu gre za usoden nesrečen
slučaj, kajti letalska sposobnost in izurje-
nost kapitana Bruna Mussolinija se je bila
izkazala že ob neštetihih prilikah, ko je iz-
vrševal mnogo nevarnejše poletje z vseni-
mogočimi tipi letal.

Amerika dobi oporišča na Kamčatki

Prvo ameriško oporišče na sovjetskem ozemlju bo osnovano v Srednjem Kamčatsku

Sanghaj, 17. avg. d. V tukajšnji dobro
poučenih krogih zatrjujejo, da je bil med
Sovjetsko unijo in Zedinjenimi državami
že dosežen sporazum, po katerem naj bi
Sovjetska unija odstopila Ameriki na Dalj-
nem vzhodu nekatera ozemlja za ureditev
ameriških mornariških in letalskih oporišč.
Po informacijah teh krogov, za katere pa
ni še nobenega službenega potrdila, bo
brčkone prvo ameriško oporišče na sovjets-
kem ozemlju ustanovljeno v Srednjem
Kamčatsku na polotoku Kamčatki. Do spo-
razuma o odstopitvi ozemlja za ameriška
oporišča naj bi bilo prišlo po informacijah
cmenjenih krogov o priliki zadnjega raz-
govora Roosevelta in Churchilla, ki sta
brčkone že imela z merodajne sovjetske
strani primerna zagotovila.

Srednji Kamčatski je sicer že v območju
pomarnega ledu, vendar je sama luka brez
ledu ter lahko pristopna razen v izredno
ostrih zimah. Prednost Srednjega Kam-
čatska je tudi v tem, da leži v bližini ame-
riških oporišč Dutch Harbour ter otoka
Attu. Na ta način bi se ameriški obrambni
sistem na Pacifiku zopet približal za pri-

bližino 1000 km azijskim obalam na Dalj-
nem vzhodu. V Sanghajskih krogih pripo-
minjajo, da bi bilo oporišče v Srednjem
Kamčatsku prav posebno dobrodošlo Ame-
ricanom tudi zaradi tega, ker je dovolj od-
daljeno od letalskih oporišč na Kurilih.
Srednji Kamčatski je tudi v vremenskem
pogledu zelo ugodna točka, ker je izven
pasa zelo nezanesljivega vremena, po kate-
remu slovi skrajnji južni del polotoka Kam-
čatke.

Sanghaj, 17. avg. d. Tu so se razširile
vesti, da so bile japonske oblasti zaradi
ogrančavanja mandžurske meje z ruske str-
ni prisiljene ukreniti, da bo civilni železni-
ški promet od jutri dalje v vsej Mandžu-
riji ukujen ter rezerviran predvsem za
prevoz čet in vojnih potrebnih. V teh kro-
gih pravijo, da so sovjetske oblasti zbra-
le ob mandžurski meji vojsko, ki šteje ml-
ljon ljudi. Japonci pa so doslej imeli v
Mandžuriji le 600.000 mož.

Obnovite naročnino!

Odmevi sestanka na Atlantiku

V Ameriki očitajo Roosevelt, da je postopal v nasprotju z ustavnimi načeli brez vednosti kongresa

Washington, 17. avg. s. Položaj se v zvezi s sestankom na Atlantiku oceanu čim dalje bolj poostreje. Sestanek so napovedali z veliko reklamo. Otvjli so ga v koprene tajinstvenosti, nazadnje pa se je izkazalo, da ni rodil nikakega pravega uspeha. Ne le v tujini, nego tudi v samih Zedinjenih državah so že pričeli polemizirati o tem, kdo se je prvi spomnil, da bi bil tak sestanek Roosevelt in Churchill potreben. V Angliji pripisujejo pobudo Roosevelt, ameriški politiki pa zvrčajo krivdo na Churchill.

Na običajnem sestanku z novinarji je Hull izrazil upanje, da bodo narodi podprli deklaracijo, vedeti pa je treba, da ne prihajajo v poštev narodi, marveč njihove odstavljene vlade, ki so se udinjale Londonu in Washingtonu.

Washington, 17. avg. s. Znani senator Walsh je podrgel ostri kritiki nedavne obveznosti, ki jih je za Ameriko sprejel predsednik Roosevelt na zadnjem sestanku anglo-ameriških državnikov. Senator je pri tem izjavil, da je predsednik Roosevelt šel pri tem popolnoma mimo kongresa in preko ustavnih načel ameriške vlade ter je prav po nepotrebnem postavil na kocko bodočnost države in celo življenje svojih sodržavljanov. Listi poročajo, da so načrtili, ki jih ima komisija za gospodarsko vojno pod vodstvom podpredsednika Wallacea, naperjeni predvsem proti Japonski ter imajo namen, izvrševati gospodarski pritisk proti tej državi.

Ukrepi za omejitve uporabe bencina v severnozgodnjih krajih Zedinjenih držav niso dali nikakega uspeha, zato je notranji minister odredil racioniranje bencina pri dodelitvi pogonskih sredstev prodajalcem.

Rooseveltov povratek v Ameriko

Lizbona, 17. avg. d. Včeraj ob 4. popoldne po ameriškem času se je Roosevelt s svojo ladjo »Potomac« vrnil v Zedinjene države. Izkrca se je v Rocklandu, majhni luci v državi Man. V luki ga je pričakovalo okrog 200 novinarjev, ki so bili silno radovedni, ali ni bilo na sestanku na Atlantiku vendarle dogovorjeno še kaj drugega, kakor tistih osem vojnih ciljev in konferenca v Moskvi. Roosevelt je novinarjem izjavil na splošno, da se je s Churchillom sporazumel glede vseh strani vojne položaja. Spričo tega bo mogoče naglo urediti vse probleme v zvezi z vojno. Izmenjava misli se je nanašala na sedanji položaj in na njegov nadaljnji razvoj. Novinarjem je skušal zbuditi vtis, kakor da se bo Rusija upirala tudi še prihodnje zimo. Zato je govoril o dveh kategorijah potrebin, ki odo Rusiji dobavljene. Najprej naj bi Rusi dobili potrebine, ki jih rabijo do zime. Pozimi bo nastopil, kakor misli predsednik Roosevelt, odmor v vojni operacijah, pomladi pa bi Rusi dobili nadaljnje množine orožja in drugih potrebin, da bi z njimi lahko celo začeli protiofenzivo. Roosevelt pa ni dosegel pravega učinka. Celo v intervencijskih krogih malo kdo verjame, da se bodo stvari razvijale tako po anglosaških načrtih.

Roosevelt je dejal nadalje, da je pri razgovorih, ki jih je imel s Churchillom, sodelovalo tudi več ameriških in angleških štabnih oficirjev. Ze prihodnji teden bo predložil kongresu v odobritev nov obrok sedemmilijardnega posojila za izvedbo zakona o posojilih in zakupih. To naj bi po njegovem mnenju dalo nov zalet vojni industriji.

Beaverbrookova misija v Ameriki

New York, 17. avg. d. Bivanje britanskega ministra za vojno proizvodnjo Beaverbrook v Zedinjenih državah, kamor je prišel na razgovore glede ameriških vojnih dobav Veliki Britaniji, daje ameriški tisku povod za raznovrstna ugibanja glede konkretnih sklopov, ki so bili morda sprejeti na Atlantiku o kakem direktnem vojaškem sodelovanju med Zedinjenimi državami in Veliko Britanijo. List »New York Times« poroča k tem domnevam, da je minister Beaverbrook vodilnim osebnostim v Washingtonu baje zagotovil, da Velika Britanija ne potrebuje nobenih ameriških vojakov, ako jo bodo Zedinjene države v polni meri podpirale moralno ter z dobavljanjem vojnega materijala. Po mnenju washingtonskih uradnih krogov pa so Beaverbrookove zahteve o materijalni ameriški pomoči tako obsežne, da bo treba sedanji ameriški obojživiten načrt razširiti do takih dimenzij, ki si jih doslej nihče ni mogel zamišljati. »New York Times« piše, da je neke tako načrte zaupno razodel njegovemu predstavniku načelnik urada za ameriška posojila Jesse Jones. List zlasti tudi poudarja, da je na zadnji tiskovni konferenci britanski minister Beaverbrook izrecno odklonil vsako razpravljanje o vprašanju, ali naj bi ameriška pomoč Veliki Britaniji vsebovala tudi pomoč v ameriških četah. Izjavil je, da ne more niti potrditi niti zanikati morebitne potrebe sodelovanja kake ameriške ekspedicijske vojske v Evropi.

Stockholm, 17. avg. d. Po poročilih iz Londona, se je angleški minister za preskrbo lord Beaverbrook sestal včasaj v Washingtonu z ameriški. zunanji ministrom Cordelom Hullom v katerem je razpravljalo o dobavah vojnih potrebščin Angliji. Lord Beaverbrook je prispeval v Washington naravnost s sestanka Roosevelta in Churchilla na Atlantiku.

Tudi sovjetska vojaška misija v Ameriki

Lizbona, 17. avg. d. Poleg Beaverbrookove se že nekaj časa mudi v Ameriki tudi posebna sovjetska vojna misija. Glede na to je Beaverbrookov prihod v Ameriko napravil vtis, kakor da se Angličji boje, da jim bodo Rusi spričo trenutno drugačne konjunktore vse tanke in letala iz Amerike odnesli v Rusijo. Nekaj listov je namreč objavilo, da so Američani že poslali okrog 14.000 ton bencina v Vladivostok in da se nadaljnji transporti, za katerih varnost naj bi poskrbele same ameriške sile, že pripravljajo. Anglija, ki sama nujno rabi te za vojno najvažnejše surovine, bi bila v tem primeru seveda hudo prizadeta. Tako se je pričelo že khati angleško-rusko zavezištvu prav tam, kjer bi bilo najbolj potrebno.

Kar se tiče konference v Moskvi, pravijo v Washingtonu, da bo na njej ameriško vladno zastopal podpredsednik in organizator ameriškega vojnega gospodarstva Henry Wallace ali pa Henry Hopkins.

Rekvizicija motornih vozil v Bolgariji

Sofija, 17. avg. s. Ministrski svet je odredil rekvizicijo vseh motornih vozil v Bolgariji. Šoferji so bili civilno mobilizirani.

Gradnja železnice Črnemelj-Vrboskova opuščena

Zagreb, 17. avg. s. Minister za javna dela si je ogledal gradnjo obalne ceste, ki bo dolga 600 km. Cesto gradi nam 2000 delavcev. Gradnjo železniške proge Črnemelj-Vrbosko, ki bi morala postati najkrajša zveza med Slovenijo in morjem, bodo opu-

stili, ker ni več potrebna. Jugoslavija je gradila to progo iz strateških razlogov.

Il traffico ferroviario per la Croazia riattivato

Con decorrenza dal 16 agosto verrà attivato il servizio diretto per le merci da e per le stazioni delle Ferrovie Croate via Metlika. Le spedizioni verranno inoltrate con lettere di vettura internazionali. Le tasse di porto per le spedizioni destinate in Croazia dovranno essere affrancate fino a Metlika. Per le spedizioni in senso inverso le tasse di porto da Metlika e le tasse accessorie verranno pagate alla stazione destinataria. Non sono ammessi assegni, spese anticipate, dichiarazioni d'interesse alla riconsegna, modificazioni del contratto di trasporto e neppure trasporti a grande velocità in piccolo partite comprese i colli espressi.

A titolo di apertura delle tasse ferroviarie doganali di uscita, delle tasse di sosta ai transiti e delle eventuali spese maturatesi in corso di trasporto deve essere versato alla stazione di partenza un deposito di L. 100 per le spedizioni in piccole partite e di L. 500 per le spedizioni a carico. — In via provvisoria.

Direzione delle ferrovie — Lubiana

Železniški promet s Hrvaško obnovljen

S 16. VIII. 1941 se odpre direktni redni promet s postajami hrvaških železnic preko Metlike. Pošiljke se odpravljajo z mednarodnimi tovnimi listi frankirano do Metlike v smeri za Hrvaško, v obratni smeri so vozovina in pristojbine nakazane od Metlike do namembne postaje. Predjuri in povzeta ter tudi ekspresne pošiljke so zabranjene, isto tako izjave glede zavarovanja dostavnega roka, spremembe prevozne pogodbe, kot tudi brzovozne komadne pošiljke, vstevši ekspresno robo.

Za kritje car. žel. pristojbin pri izvozu, stojnine pri tranzitu in ev. stroškov, naraslih na potu se mora položiti v predajni postaji depozit 100 L za vsako komadno pošiljko in 500 L za vsako vagnosko pošiljko.

Te odredbe veljajo začasno.

Direkcija drž. železnice — Ljubljana.

Radijski spored

Ponedeljek, 18. avgusta
7.30: Vesti v slovenščini. — 7.45: Popravke in melodije. (V odmoru napoved časa). — 8.15: Vesti v italijanščini. — 12.30: Vesti v slovenščini. — 12.45: Komorna glasba. — 13: Napoved časa, vesti v italijanščini. — 13.15: Uradno poročilo Glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17: Glasbene točke za orkester. — 14: Vesti v italijanščini. — 14.15: Radijski orkester pod vodstvom mojstra Draga Šijanca: slovenska glasba. — 14.45: Vesti v slovenščini. — 17.15: Koncert dvojice Urban-Bagnl. — 17.40: Koncert pianiste Pastinjeve. — 19: Govorimo italijanako, učna ura prof. dr. Stanka Lebna. — 19.30: Vesti v slovenščini. — 19.45: Simfonična glasba. — 20: Napoved časa, vesti v italijanščini. — 20.30: Zbor Glasbene Matice v Ljubljani pod vodstvom mojstra Mirka Poliča. — 21: Raznovrstna glasba. — 21.30: Glasba za film. — 22: Koncert pod vodstvom mojstra Colarocco. — 22.45: Vesti v slovenščini.

Objave

Učiteljskemu odboru za socialno pomoč je darovala Učiteljska tiskarna v počastitev spomina pokojnega Mikolja Josipa, priv. uradnika, 100 L. Neznani darovalec pa je poklonil 1000 L. Iskrena hvala! Odbor.

SPORT

Ob Krki so zmerom za žogo

Na praznik so igrali prijateljsko tekmo vojnaki in civilisti; uniformirani so zmagali nad Novim mestom z 1 : 0

Novo mesto, 16. avgusta

V petek na praznik je bila na stadionu v Kandiji prijateljska nogometna tekma med domačo enajstorico »Novega mesta« in znanim vojaškim moštvom bolničarjev. Za to tekmo je vladalo med prebivalstvom izredno zanimanje in ji je prisostvovalo preko 2000 gledalcev, ki so burno navjvali za domače. Na lepo okrašeni častni tribuni je prisostvoval tekmi tudi poveljnik soške divizije general Eksc. Romero s celotnim častniškim zborom.

Početni udarec imajo domačini, vendar bolničarji takoj preidejo v napad in izsilijo že v 3. min. kot, ki pa ostane neizrabljen. Proti vratom domačega moštva se vrstijo neprestani napadi in šele v 7. min. izvedejo domačini prvi napad, ki ga pa zaustavi sodnik radi foulda. V 14. min. izredno nevaren napad bolničarjev, toda oster strel odlično razpoložene desne zveze Barbinija gre mimo. Vrata domačinov so stalno oblegana in v 20. min. srednji napadalec bolničarjev po krasnem centru desnega krila spet ne najde vrat. Polagoma postajajo prodornejši tudi domačini, ki izvedejo v 22. min. lepo kombinacijo: srednji napadalec lepo poda levi zvezi, ta desnemu krilu, ki izredno lepo centra, toda uspeha ni. Ponovno se vrstijo stalni napadi bolničarjev in v 28. min. ustavlja sodnik zaradi offside izredno nevaren napad. V 32. min. ponovno krasna kombinacija bolničarjev: desni krilec poda desni zvezi, ta desnemu krilu, ki vrne žogo pred gol. Barbini lepo strelja z glavo žogo v gol. vendar odlični vratar še lepše brani.

V 35. min. strelja leva zveza bomba v prečko in odbito žogo zastrelja srednji napadalec. V 39. min. gneča pred golom domačinov. desno krilo bolničarjev krasno centra, vratar se vrže. vendar uspe levi zvezi izpremeniti žogi smer in počasi se žoga skotali v gol in prinese bolničarjem zaslužen prvi uspeh. Po tem prvem neuspehu domačini podvojijo napade in po treh nevarnih prodorih izsilijo v 42. min. kot — toda nič.

Tudi v drugem polčasu prevzamejo takoj pobudo bolničarji. Vrstijo se stalni na-

padi proti голу domačinov in šele v 6. minuti izvedejo domačini preko desnega krila nevaren napad, vendar vratar med padcem sname desnemu krilu žogo z noge. Bolničarji stalno napadajo, toda nimajo pravega strelca in zastreljajo najugodnejše prilike. Domači izsilijo pozneje tri zaporedne kote, ki pa ostanejo neizrabljeni. V 24. min. izredno nevaren prodor bolničarjev, toda ostro streljano visoko žogo krasno boksa nazaj v polje odlični vratar, kmalu nato pa je že med oblaki. V 38. minuti kot proti domačinom, lepo streljano žogo boksa vratar daleč v polje. Bolničarji stalno napadajo, toda napad je premehek. V 38. min. prestrogo prisojeno enajstmetrovko zastreljajo bolničarji. Potem je kmalu konec — brez novega dogodka.

Ves čas igre je potekal v vidni premoči bolničarjev, ki so v vseh pogledih prekašali domače moštvo, vendar pa zaradi neučinkovitosti svojega napada niso dosegli izdatnejše zmage. Bolničarji so nastopili z nekoliko rezervami ter se je v moštvo posebno poznala odsotnost duše moštva, odličnega srednjega krilca Luche, zaradi česar je čisto odpovedala krilska vrsta. Dobra je bila edino ožja obramba z odličnim vratarjem in desna stran napada z neumorno desno zvezo Barbinijem, ki je bil najboljši mož na polju. Pri domačinih je za popolnoma odpovedala krilska vrsta z nemočnimi srednjimi krilcem, ki je bil najslabši med vsemi. Najboljši del moštva je bila ožja obramba, v kateri sta se odlikovala oba branilca in odlično razpoloženi vratar. V moštvo je deloma tudi odgovarjal notranji trio, ki pa se preveč spušta v kombinacije in premalo strelja na gol. Moštvo kot celota je odpovedalo in je predvedlo zelo slabo igranje. Razen slabega krilca, netočnega dodavanja žoge in visoke igre je moštvo pokazalo prav ničlo znanje v igri z glavo in ustavljanju žoge, vendar pa se moštvo pozna, da je od poslednjih iger napredovalo in bo s sistematičnimi in stalnimi treningi sigurno doseglo višjo stopnjo. Sodil je odlično italijanski zvezni sodnik g. Sangiorghi iz Bologne.

Prvi glasovi o dirki

Kaj pravijo goriški poročevalci o kolesarski prireditvi na 262 km po treh provincah — goriški, ljubljanski in tržaški

Sobotna izdaja »Piccola della sera« objavlja zelo podrobno poročilo o kolesarski dirki iz Gorice v Ljubljano in mimo Trsta nazaj v Gorico, ki je prvič povežala naše kraje s staro Italijo in v kateri je, kakor znano, med 37 tekmovalci v močni skupini dirkačev, ki so vsi istočasno prispeli na cilj, zmagal za dolžino enega kolesa Olimpio Bizzi, vozač za kolesarsko tovarno Bianchi. Zmagovalec je potreboval za 262 km dolgo progo 8 ur, 2 minuti in 21 sekund, kar pomeni, da je vozil povprečno 32.950 km na uro. Na cilj v Gorico je prispelo 29 vozačev.

O poteku dirke, ki je bila razburljiva in napeta samo v prvem delu, piše posebnih poročevalcev omenjenega lista, ki je spremljal vozače vso pot, med drugim naslednje: »... Ob 8.03 so odšli s cilja in po ravni cesti proti Ajdovščini še ni bilo nobenega posebnega presenečenja. V Ajdovščini prejme vojak Conte nagrado na tem cilju in nagrado za prvega udeleženca v vojaški suknji. Potem pride vzpon na Col. Po ponesrečenem poskusu Volpija se odtrga skupina 15 vozačev, samih »kanonov«, ki potegne naprej. Na prelazu samem poskušajo pojedinci prehiteti drug drugega, toda vrsta ostane kljub raznim poskusom še zmerom nepretrgana. Vsi so prepričani, da se mora zdaj zgoditi ono, kar bo morda prineslo zmago pojedincu, ki bo vozil daleč pred ostalimi; toda nikogar ni, ki bi mu to uspelo. Vozači se še zmeraj dvigajo v strm klanec proti Logu in Cotturu je tamkaj prvi in nagrajen na tem cilju.

Se zmerom jih je 10 ali toliko na kupu in skupina se v lahmem padcu spušta proti Črnemu vrhu. Volpiju počí guma in mora zaostati, drugi pa se med tem spet priključijo skupini. Giordano je prvi na cilju na Črnem vrhu, potem gre brez spremembe vsa skupina do stare jugoslovanske meje in dalje proti Kalcam. V Logatcu sprejme dirkače špalir navdušenih vojakov, potem grede že zmerom v strnjeni skupini do približno 12 km pred Ljubljano. 10 atletov se pripravljaja za naskok na ta važni cilj, in sicer Cottur, Bartali, Magni, Leoni, Bini, Cinelli, Ricci, Bizzi, Bernanschi in Crippa. Vsi so odločeni, da bodo pognali, kar se bo dalo. Bartali bi rad obračunal s Coppiem, Cottur sanja o zmagovitem prihodu na domačih cestah, Leoniju pa se zdi, kakor da se je davni zbudil prav zaradi tega, da bo davni zmagal. Toda prav on se mora blizu Brezovice ustaviti, zaradi poškodbe. Ostali hitijo dalje, toda kilometer pred prihodom v Ljubljano jih ima tudi že Leoni, ki je ta del proge pognal, kolikor je mogel. Zdaj jih je spet vseh deset, ki drvijo proti Ljubljani, kjer jih čaka velika množica ljudi. (Poročevalec naštevaja nato vse odlične osebnosti, ki so bile zbrane na cilju na Cesti v Rožno dolino, ki smo jih

že omenili v našem poročilu v nedeljski številki. Op. uredn.) Bini uide in vzame čas in zmago Leoniju, ki je bil na tem delu najbolj odločen in vztrajen. Tretji je Cottur, ki se je moral kljub vsem naporom zadovoljiti z mestom za obema najjačjima nasprotnikoma. Potem gre do cilja še ostali in vsi čakajo, da bo zdaj nekaj časa za odmor in okrepčilo, toda sodniški zbor je odločil drugače in pot gre nemudoma naprej. Mine samo še 58 sekund in že prispejo na cilj vsi ostali, ki jim slede samo še trije zaostali.

Po odhodu iz Ljubljane se izve, da čas na tem cilju sploh ni bil merjen in je prideteljen ušla ta malenkost v splošnem razburjenju. Toda morda je bila to malenkost, ki je odločila o vsej dirki. Kdo pa ve, če bi bili oni, ki so sledili, sploh kdaj dohleteli zasledovane? Ali pa bi bili morda oni, ki so hiteli naprej, še bolj povračali razdaljo in bi se bila dirka končala čisto drugače? Takrat je bilo komaj 58 sekund razlike, toda lahko bi jih bilo več. Zdi se, da so bil nekateri izmed boljnjih zaradi tega slabo razpoloženi.

Dirka je bila s tem vložkom prav za prav že končana. Vsi se zavedajo, da ne bo ničesar več videti. Na cilj bodo prišli v skupini, to je gotovo, v teh izgledih poganjajo dalje ne samo onih deset, temveč prav vsi, ki so še ostali v konkurenci. Nekje pri Sežani se skuša odtrgati Magni, potem pa še dva druga, toda vse se neha brez učinka. V Trstu pričakujejo dirkače nestrpljivo. Na cilju uide Cottur in reže prvi cilj, precej metrov pred ostalimi. V Trzinu je zmagovalec Taddel, v Gradški pa Magni, za tem pa do konca dirke v Gorici ni ničesar več novega. Ljudstvo je navdušeno ob prihodu in Bizzi pokaže še enkrat svoje veliko znanje ter zabeleži to pomembno zmago na prvi dirki po novi pokrajini.

Poročevalec omenja nato, da je haš zmešnjava na cilju v Ljubljani vzela pridetvijo glavno privlačnost, pripominja pa takoj, da ni vredno iskati krivce za to neprimliko, ker jih brzokone sploh ni. Vsi, ki so stvar pripravljali, so imeli najboljše namene, potem pa se je v navalu velikih dogodkov pozabilo na najvažnejše, in sicer na neznatni naskok nekaterih dirkačev, ki bi bil lahko dirko razvil čisto drugače, ki bi bil lahko dirko tudi popolnoma drug končni izid. Ne glede na to pa je dirka prinesla vsem organizatorjem največje zadovoljenje. Brez dvoma bodo drugo leto vsi nedostatki letošnje organizacije popravljeni, potem pa je garancije dovolj, da bo ta najnovejša klasična dirka ostala med najboljšimi privlačnimi od številnih, ki jih ima trajno na sporedu italijanska kolesarska federacija.

Dogodki od petka do nedelje

Italija je zmagala v tenisu nad Švedsko s 4 : 1

V Riminiju se je v četrtek začel mednarodni teniški dvoboj med Italijo in Švedsko. Prvi dan, ki je prinesel oba singla, je bil za Italijo dvakrat uspešen. Romanoni je porazil Rohlssona v štirih setih s 6:0, 10:8, 6:8, 6:1. Cucelli pa je za njim opravil s Švedom Schröderjem še mnogo izdatnejše v štirih setih s 3:6, 6:4, 6:4, 6:2, tako da je Italija vodila z 2:0. Naslednji dan se je sreča nasmehnila gostom, ki so v dooblu z istima igralcema premagali italijansko dvojico Cucelli-del Bello po ogorčenem odporu v petih setih z 2:6, 6:4, 6:4, 3:6, 6:4. Zadnji dan turnirja je prinesel dve zmagi Italiji, in sicer je Cu-

celli porazil Rohlssona v treh setih 6:1, 6:2, 6:4, potem pa je Švedom odpravil Schröderja s 3:6, 6:3, 7:6, 6:3. Srečanje se je tako končalo s 4:1 v korist Italije.

Pri ženskih plavalnih prvenstvih v Haagu so bili doseženi nekateri presenetljivi izidi, v glavnem zaradi tega, ker sta morali dve znani holandski rekorderki Wagberg in Stijl prepustiti prva mesta mlajšim tekmovalkam. Tako je na 200 m prvo zmagala Toni Bijland v času 3:05.8, na 100 m prvo pa se je morala Stijlova zadovoljiti z drugim mestom za zmagovito Rievan Dveen, ki je potrebovala za to progo 1:06.9. V ostalem je bila ta udeleženka sploh najbolj uspešna na teh tekmah, ker je razen tega dosegla prvenstvo tudi na 400 m prvo v času 5:37.3 in povrh tega odlično vplivala na zmago v stafeti, ki jo je dosegel plavalni klub iz Rotterdamu. Na 100 m hrbtno je postala prvakinja Jet van Feggelen v času 1:18.6.

Advertisement for Andrej Mejač, featuring a large 'I' logo and text: 'Po dolgem, težkem bolehanju je 16. t. m. v 76. letu starosti, na svoji domačiji v Komendi, Bogu vdano umrl gospod Andrej Mejač veletrgovec in posestnik Pogreb bo v torek 19. avgusta dopoldne na župno pokopališče v Komendi. Prosimo tihega sožalja. Spominjajte se ga v molitvi! Sv. maša zadušnica bo v četrtek 20. t. m. ob 7. v frančiškanski cerkvi v Ljubljani. Komenda, Ljubljana, Gorica, 17. avgusta 1941. Rodbine: Mejač, dr. Ivan Slokar, dr. Marussi'

Hitler - drugi Napoleon?

Pod tem naslovom je znana nemška revija »Geopolitika« v svoji juljski številki objavila razpravo izpod peresa Kurta Vowinckla, katere prvi del prinašamo kot življenjski primer nacionalsocialističnega ocenjevanja svetovnega položaja, ki ga je ustvarila sedanja vojna:

Ob silnih zmagah, ki jih naše orožje dosega pod vodstvom Adolfa Hitlerja, se naši nasprotniki tolažijo s pomočjo nekega precej razširjenega argumenta. Angliški radio, ameriški državniki, »nevtralniki« švicarski listi in tajna propaganda nedopovedljivih delov norveške, nizozemske, rumunške in drugih inteligenc — vsi ponavljajo, pomenljivo mežikaje: »Tudi Napoleon je osvojil Evropo!« In pri tem se spominjajo Sv. Helene, dunajskega kongresa in v duhu zro izkrivajo, po kaprici kdo ve koga obsekano telo nemškega naroda.

Pred sabo imamo tipičen primer zgodovinskega sklepa na podlagi analogije. Ker se je nekaj zgodovinski proces približno pred stoletjem odigral tako, kakor se prilaga njihovim željam, in se zdi, da so podane nekatere podobnosti, se postavljajo uparjaja, pričakovanja in pogum ne le posameznih mož, temveč celih narodov in kontinentov, da bi nadaljevali borbo, na zaključek: erfurtskem kongresu je sledil dunajski; Napoleonov pohod v Italijo se je — če ga morimo v zgodovini — izgubil kot začetek poti na Sv. Heleno; torej mora tudi zmagoviti pohod Adolfa Hitlerja nekje imeti svoj konec in Adolfa Hitlerja slediti drugi, še hujši Versailles. — Vredno je, da ta »dokaz iz zgodovine« z vidika geopolitike pobliže osvetlimo.

Najprej nekaj načelnega. Geopolitika je že zdavnaj opozorila, da v življenjskem območju človeka in njegovem življenjskem prostoru ni kvazalnega zakona. Vsaka življenska oblika napravi iz množice kemičnih in fizikalnih procesov po lastni usodi novo, biološko enoto. Posamezni pojav lahko mnogokrat zajamemo v formulo, lahko ga v laboratoriju povstavimo in je logično podvržen kvaziliteti. Usodo živčnega bitja lahko obrtamo po svojem poznavanju posameznih pojavov, ki tvorijo njeno osnovo, lahko jo spoznavamo v njenem pravcu in njenem delovanju, ne moremo pa je preracunati.

Zelo priljubljena zmota našega časa pa je, da ljudje smatrajo vse pridobitve človeškega duha kot nekaj obče veljavnega, kakor za vse svet in za vse čase obveznega. Gospodujejo zakon vzroka in učinka, o katerem menimo, da ga vidimo v vsem svetu, kar ga je preoblikovala civilizacija in ki smo ga vajeni, prenašamo brez pomisleka tudi na ves izvenčloveški svet, pa tudi na čase preteklih generacij. Od tod je pogostokrat v občutku negotovosti zakoreninjena želja »učiti se iz zgodovine«. Pri tem pa najdemo največkrat le predstave lastnih želja, potrjene po samovoljno izbranih ali poudarjenih dejstvih iz preteklih dni. Na tej ravni je prizadevanje naših sovražnikov, da zro v Hitlerju drugega Napoleona, ki je moral propasti ob svojih zmagah in v borbi proti Angliji. V teh tednih, ko naše armade korakajo v Rusijo, bo svet tega prizadevanja še zlasti poln.

Tri osnovna dejstva napravljajo primerno med uspehi Francije pod Napoleonom in uspehi nacionalsocialistične države pod Adolfom Hitlerjem za povsem nemogočo: v obeh primerih gre za povsem različne razmere v prostoru, za povsem različna dva naroda in za dve iz temelja različni osebnosti.

I. PROSTOR NI ENAKO PROSTOR

Premotimo najprej z vojaškega vidika spremembe gibanja v prostoru, ki najbolj dalekosežno določajo odnose med človekom in prostorom in so zato pravi izraz občutja prostora v svojem času. Naslednji pregled nam podaja sicer samo približne ocene in odmere, a vendar nudi dovolj osnove za primerjavno, številke pomenujo in prvi vrsti storitve, ki jih je leta 1812 Napoleonova vojska v kilometrih dosegala na dan, v drugi vrsti pa storitve, ki jih je dosegala nemška vojska leta 1939:

Fehota Hitler oddelki Letala Oskiba Obveščanje
20—30 60—70 — 20—30 200
50—90 300 1000 300 brez omejitve

Pri teh številkah pa moramo omejiti, da prikazujejo samo gibanje naprej, torej v eni sami dimenziji. Od pričetka 20. stoletja pa so se cestne razmere v Evropi povsem spremenile. Kjer se je poprej lahko ena sama kolona po slabi poti pomikala dalje, lahko dandanes zaradi večje izpopolnitve cestnega omrežja marširajo kolone druge, vstric druge Poleg tega imajo vojaške čete mnogo večjo možnost prodora izven ceste, ker so številne močvirne površine že izsušene, gozdovi kultivirani in so tudi skromnejša vozna pota mnogo bolj prehodka kakor nekoč. Še v večji meri pa se je gibljivost sodobnih vojska povečala z uporabo motorja. Z njim je v akcijo pritegnjena tudi druga, s pomočjo letalstva pa še tretja dimenzija. Razdalje le še v majhni meri igrajo nekoč odločilno vlogo.

Matija Lipužič:

Vozač Ovnič

Doma je pasel od jutra do večera, bosonogi in le za silo obvečen. Ko je dobil novo obleko in čevlje, jo je mahnil v Trbovlje. Hodil je celih šest ur. Oče ga je odrinil od doma. Revna bajta, nekaj pedi zemlje in krava, vse skupaj ni neslo toliko, da bi se bili preživljali stari in kopicca otrok.

Čakal je pred pisarno od ranega jutra. »Prosim za delo!«
»Odkod si?«
»S kmetov, iz Savinjske doline.«
»Starost?«
»V devetnajstem sem.«
»Preleboten si, kaj hočeš s teboj?«
»Saj sem močan. Doma sem opravil vsa dela od kraja.«
»Pri nas ni tako lahko. Osem ur! Saj ne zdržiš!«
»Le vzemite me, gospod, saj bom priden.«
»No, dobro, poizkusimo. Vozač, zapadni obrat. K zdravniku, na občino in v glavno pisarno!«
»Kdaj pa smem nastopiti?«
»Jutri zjutraj ob šestih. Javi se pri pazniku!«

Naslednjega dne na vse zgodaj je že stal pri pisarni, nasprotni katere se je nahajal glavni rov. Tu so se gnetli rudarji, ki so nastopili dopoldansko šifto. Z nočne tretjine so prihajali iz rova umazani obrazi. Že stokrat zakrpane obleke so bile za-

za korakajoče čete se je prostor od takrat do danes skrčil približno na polovico, za hitre oddelke na eno tretjino, za oskrbo na desetino. Za letalstvo je razdalja v obvladanem prostoru brez pomena, obveščevalna služba pa je od nje povsem neodvisna. Če prenesemo te ugotovitve na zemljevid, se nam nudi naslednja slika: Adolf Hitler se bori, če upoštevamo ves prostor zdaj zasedene Evrope in imamo pred očmi enotno delovanje železniškega omrežja, motoriziranega cestnega prometa, obvladovanje zraka in obveščevalne zveze, v prostornih razmerah, da veliki Korz s tako ugodnimi niti v Franciji sami ni razpolagal. Napoleon se je moral že na pohodu v Italijo, še v večji meri na pohodu v Egipt, najbolj pa, razume se, na pohodu v Rusijo, boriti s težavami v prostoru, kakršnih se Adolfu Hitlerju ni treba bati niti tedaj, če bi morda prišel na idejo, da Britance prežene iz Indije.

II. NARODI SO NARASLI

Pa ni se samo prostor Evrope spremenil, ni ogromno zrasla samo sposobnost armad, da prostor obvladajo — tudi narodi so se spremenili v tem smislu.

Predvsem Hitler ni osamljen ali samo oprt na armade podjarmljenih nasprotnikov v Evropi kakor Napoleon. Z osio so na našem kontinentu razen Nemčije z okrog 86 milijoni prebivalcev še Italija, Madžarska, Rumunija, Bolgarija, Slovaška

Pred sto leti v Ameriko

Kako so davni prednamci nekoč potovali čez Ocean

Pred natanko sto leti — v »Carnioliji« 1841, v časopisu za umetnost, znanost in družabno življenje, ki je izhajal tedensko dvakrat v Ljubljani — je Janez Kapelle iz Metlike objavil zanimivo pismo dveh mladih Belokranjcev, ki sta ga bila poslala iz Amerike. Pismo, ki ga je Kapelle prevedel v nemščino, je napisal naslednji uvod:

»Ne čudimo se, če se dandanes učenjaki, to se pravi v raznih učenostih preizkušeni možje, odločijo, s tveganjem lastnega življenja oditi na daljna potovanja, da si v tujih krajih pomnožijo svoje znanje. Če pa se taki sklepi rodijo v glavah, ki jim je zemljepisje tuje in ne poznajo sveta ter so doma iz kraja, ki ni zapisan na nobenem zemljevidu in kamor tudi še ni posijal žarek civilizacije, — če taki ljudje sklenejo kaj takega in svoj sklep tudi izvedejo, nas mora to vendar veselo presenetiti, da, kar osupniti...«

Tako sta dva mladeniča iz župnije Semeča na Dolenskem — prvi star 22, drugi pa 25 let — sklenila, potem ko sta s krosnjanjem prepotovala doberšen del Nemčije in ju je navdal pridobitniški duh, zapustiti svojo domovino, starše, sorodnike in prijatelje in se podati v novi svet, v Ameriko. Poslušajmo, kaj pišeata oba predzrežja svojim staršem iz Cincinnatija in presodimo potem, če nista ti dve glavi, ki sta zgolj na ljudski šoli v Semeču črpalju pouk, vredni našega presenečenja in veselja zavoljo svoje domiselnosti, dobrodušnosti in izžrnega opisovanja svojih doživljanjev!«

Pismo se glasi:

Amerika, Cincinnati,

dne 27. septembra 1839.

Ljubi starši!

Poslednje pismo, ki sva vam ga pisala, sva sestavila na veliko sredo v Regensburgu. Nisva vam pa mogla poročati, kam vse se bova še obrnila. Na veliko nedeljo sva prispela v Norimberk in tu sva se odločila za strahovito potovanje. Ko sva prepotovala več kraljestev, sva prišla dne 4. maja k morju, ki se imenuje Severno morje, in sicer v mesto Bremen. V tem mestu sva se zadržala šest tednov, pogajala sva se za prevoz v Ameriko in sva plačala vsak svojih 84 goldinarjev, zraven tudi za prehrano. Vzela sva še nekaj svoje robe s seboj. Potem sva se v petek pred Vnebohodom zvečer ob 7 vkrcala na ladjo. Veliko domotožje naju je prevzelo in sva vzdihnila: »O Bog, nebeški Oče, v Tvoje sveto ime se podava, ko se ločiva od črne zemlje in greva na strašno vodovje. Koga naj si izbereva za spremljevalca? Sorodnikov in prijateljev tu ni, najini ljubi starši so daleč, daleč, — mladih bova starej Jezusa prosila, naj bo najin popotni prijatelj, in pa Devico Marijo, da bo najina dr. Zica in v sili pomočnica.« Tudi sva se pripravila Sveti Trojici, angelu varuhu in vsak svojemu patronu, naj nas varujejo pred vsimi nevarnostmi. Rekla sva tudi: »Zdaj se podava

Hrvatska. Razen tega so narodi od pričetka 19. stoletja do danes toliko narasli, da ni primere v človeški zgodovini. Naslednje številke nam pokažejo, s kolikšnimi ljudskimi množicami je razpolagal Napoleon in razpolaga Hitler:

Lastni narod	Zasedeni prostor	Na km2
Napoleon	29.000.000	3.000.000
Os	166.000.000	1.920.000

Pripomnimo naj samo, da je številka po osi zasedenega ozemlja mišljena brez okupiranega ruskega ozemlja. Iz tega sledi, da ima os za zasedbo in obvladanje prostora, ki ga je osvojila doslej, približno desetkrat več ljudi na razpolago kakor Napoleon. Desetkrat večje število vojakov pa operira v desetkrat manjšem prostoru, da se izrazimo v preprosto poenostavljeni formuli. In današnji vojak je poleg tega mnogo močnejše oborožen. Če sama n'egova tehnična premoč nasproti razoroženemu nasprotniku je zaradi svojevrstnosti njegovega orožja v primeri z Napoleonovo dobo tolikšna, da je vsak poskus upora brezupen. Armade, ki jih je moral Napoleon puščati podjarmljenemu nasprotniku, dandanes v Evropi več ne obstoje. Gverilska vojna, ki je na začetku 19. stoletja še lahko imela kakšne izgledne na uspeh, v osto obdobju Evropski nesmiselnosti. Potiski takšnega odpora bi se razbili že ob dejstvu, da bi pomeščanje, pomeščene ljudske mase, ki bi tvegale upor, upravičeni protikrepi ne more prenesti. Razen tega se dandanes nobeno delno področje Evrope niti malo časa ne more samostojno prehraniti; to in pa pomanjkanje modernega orožja izključuje vsak opor. Iz tega vidimo da med Napoleonovimi bitkami in našo vojno ni nobene resne primerne — niti te, da stoji spet Anglija — zvezana z Rusijo — proti Evropi.

od rodovitne črne zemlje v božjem imenu v novo ameriško deželo, kamor je odšlo že toliko tisoč in tisoč ljudi in so se mnogi izmed njih že potopili na morju.»

Takoj drugi dan se je dvignil strašen vihar, ki nam je zadal mnogo strahu, saj tega nismo bili vajeni. Vihar je trajal od sobote zjutraj do torka zvečer, kakor je močna burja nekoliko pojenjala, bilo je pa še zmerom nevarno. Na binkoštino nedeljo in v ponedeljek smo imeli lepo vreme, morje je bilo mirno do torka zjutraj ob treh, ko je naenkrat spet vse zaplesalo in smo vsi mislili, da smo že izgubljeni. Od 132 potnikov jih je ostalo komaj 12 zdravih, a še ti ne popolnoma. Tudi midva sva zbolela, toda vsemogočni Bog nama je že po dveh dneh vrnil zdravlje. Različno tovarno blago je bilo poškodovano. Midva pa sva imela svojo robo dobro zadržano, najina popotna koša sta bila čvrsto privezana in tako ni bilo škode. V soboto, na dan Svete Trojice, se je morje spet pomirilo in pokazalo so se v morju čudovite reči in čudna bitja. Potem smo imeli lepo vreme do Telovega, ko je bilo zlasti lepo in smo gledali različna bitja in velike ribe v morju. V petek po Telovem ob 7. zjutraj pa so spet nastali tako strašni viharji, da so valovi preginjali našo ladjo in smo bili prepričani, da moramo podleči tolikšni nevarnosti. Toda z milostjo in varstvom usmiljenega Odršenika smo prestali srečno tudi to nevarnost, v kateri smo tavalji 48 ur. V soboto po Petrovem ob 7. zjutraj nam je ljubi Bog spet pomiril morje in potem smo imeli 12 dni ugoden veter v jadrih. Ob takem vremenu smo na dan premerili 100, pri srednjem 50, pri slabem vetru pa komaj 15 milj, kakor je to natančno izračunal kapitan na solnčnem kompasu.

V petek po sv. Antonu Padovanskem ali 14. junija so opolnoči spet nastali tako silni viharji, da je bilo dvanajstim mornarjem zapovedano, naj jadra križem prevežejo. Eden izmed njih je padel z jambora, in so ga valovi takoj požrli. Drugi dan, v soboto, so bili viharji še hujši, valovi so kar pokopavali našo ladjo, imeli smo se za pogubljeni, ali z božjo pomočjo smo bili vendarle rešeni pred potopom. Dobili smo iznova lepo vreme in ugoden veter. Ob kresu je bilo morje tri dni precej hladno in megleno, na praznik apostolov Petra in Pavla so pa spet nastali tako hudi viharji, da je našo ladjo gnalo kar za 200 milj nazaj. Ali potem je nastopila popolna tišina in že smo upali, da bomo v nedeljo ali ponedeljek po Petrovem dosegli kopno zemljo. V soboto po Petrovem ob petih popoldne smo v daljavi ugledali ameriško ladjo, ki se je imenovala »Louis«. Plula je nam naproti in nam prinašala sporočilo, da je kopno blizu. O, kako se je pri tej veseli novici razveselilo srce!

Na Ulrikovo nedeljo ob 4. zjutraj smo ugledali nekaj črček, ob 9. smo videli že dva hriba, opoldne veliko pogorje in ob

izgubi, da te najdemo. Sveta Barbara nas bo dolgo šteti,« sta ga strašila njegova bodoča tovariša in ga vzela s seboj v jamo. Kako sta hitela! Ko zajca po brzadi. Ovnič je stopal za njima, kakor je pač mogel. In rovi so bili tako nizki. Vsi so bili sicer podprti, mnogo opor pa je bilo prelomljenih in po tleh samo blato in smrdljivi voda. In ta gnili in dušiljni zrak!

»Ze četrte ure so hodili in še ni bilo konca. Bog ve, kam ga peljeta? Rov je bil vedno nižji. Čudno bi bilo, če bi bil prišel gladko skozi. Udaril se je bil z glavbo ob prelomljeni oporni prečni, da se mu je kar zabliskalo pred očmi.

»No, no, tako pa nam ne boš podiral oporja! Za taka popravila je potrebna že sekira in kramp,« sta se zakrohotala spremljevalca.

Pobral je klobuk in pogledal nazaj na prečnik, na katerem je bilo napisano: »Osel, skloni se!« O, kaka sramota! Če bi se bil bal, bi jo bil najraje ubral nazaj. Pa še ta zaničljivi smeh obeh škododeljivežev. Kako brezdušni so ti podzemski umazanci...

Končno so prišli na odkopni kraj št. 221. Ovnič je bil že ves umazan, podobno onima dvema. Od sukniča mu je visela cela kepa blata, v čevljih je imel že polno goste in mrzle brozge.

»Jaz bom zavrtal očelje, da v teku ene ure odstrelimo, ti, tovariš, podpri strop in ti, kmečki glista, vzemi lopato in osnaži vse tu naokoli!« je zapovedal predelavec.

»Kaka glista?« se je razsrdil obupani Ovnič.

»Kar tiho, sicer te stisnem, da se samo

4. popoldne smo uzrli prostrano deželo in mesto ob morju Ob 7. zvečer je veter prejeljal in vrgl mo sidra. Ob 3. zjutraj smo sidra spet dvignili ter smo ob 3. popoldne pripluli v bližino ameriške dežele, kamor smo bili namenjeni. Ob 4. popoldne smo morali v karanteno, kjer so nas pozdravili Američani. Ko so nas po spisku prebrali, so nas sprejeli z velikim veseljem. Tam smo ostali do srede do dveh popoldne, nakar smo se na neki ameriški ladji popeljali dalje in prispeli v mesto New York. Veseli in zdravi smo stopili na novo zemljo in smo si rekli: »Danes sta minila dva meseca ali 8 tednov in 5 dni, odkar smo bili poslednjič

Pisana pot koncertnega pevca Slavka Lukmana

Staro pravilo velja da je življenje živeti dostokrat in pri marsikomu velika umetnost in da je zato potreben poseben dar, ki se ne da privzgovariti. Po pravici torej preneka-terikat občudujemo smelost, trdovratno vztrajnost, združeno z neomahljivo vero vase, s kakršno se nekateri ljudje iz naše srede vsemu navkljub in preko vseh ovir, v najtežjih življenjskih razmerah znajo prebiti do uspeha.

Prav tole ti pridi, na um, ko srečaš kdaj pa kdaj mimooredne našega koncertnega pevca Slavka Lukmana, ki je prav za prav že dolga leta zanimiva in poznana pojava v ljubljanskih ulic, če že od tam ne, pa iz časopisov, ki od časa do časa prinašajo reklamne članke z njegovo sliko o njegovih številnih pevskih nastopih tako v Ljubljani, kakor po vseh večjih krajih naše domovine. In kar je res je res — že polnih dvajset let nam poje tenorist Lukman »koncertnih« rokov pri nas pa tudi v inozemstvu, zmerom zvest svoji strasti potuločega pevca-bohema ki ga pesem nemirno in neustavljivo vodi iz kraja v kraj. Doma je iz Nabršine pri Trstu in mu menda že takoj izpočetka ni bilo z rožicami postlano. Imel pa je že v zgodnji mladosti lep glas, ki je mnogo obetal. Spriče tesnih razmer ni mogel takoj v pevsko šolo in se je moral prej še učiti obrti drklar, ga vendar ni premagalo hrepenenje po svetu. Odrgral se je od doma ter s čudovito vztrajnostjo in trmo nastopil kariero potujočega pevca. Ni šlo lahko, dosti preizkušeni dosti bridkosti in neveselosti ga je spremljalo vseskozi, toda ostal je sam sebi zvest do kraja. Solal

si je glas, pel najprej v nekem beograskem operetnem gledališču, bil nato nekaj let član zbora ljubljanske opere. Nikjer ni dolgo vzdral večer nemir ga je gnil v inozemstvo, v Berlin, Nürnberg na Nizozemsko. Pel je našim izseljencem v Rotterdamu, Haagu Amsterdamu, Potleje v Gradcu in nemara še kje. Pa ga je spet privedlo domotožje nazaj in je pel ter še poje po vseh mogočih krajih naše domovine. Sa; ne morda na deskah opernih gledališč. Takole mu je všeč, v koncertnih dvorah pred široko publiko, ki ga razume in čuti z njim v njegovi trdovratni borbi za obstanek. S seboj nosi pevec velik album, v katerega zvesto vlaga lepake o številnih koncertih z blestečimi napisi, programe z njegovo sliko, dalje pohvalne kritike iz vseh mogočih časopisov, slovenskih, hrvatskih, nemških in drugih. Potleje vsebuje ta njegova »knjiga uspehov« tudi dobrohotne in vzpodbudne spominske izjave nekaterih odličnikov, med njimi so tudi posvetila generalov italijanske Vojske, ki se laskavo izražajo o njegovih koncertih, ki jih je zadnje čase še posebej preredil za italijanske vojake v provinci.

Tako je Slavku Lukmanu pesem »življenje in kruh«, kakor sam pravi. Kadar utegne, ga je nadvse zanimivo poslušati, kako z zasom pripoveduje o svojih pevskih uspehih, ki jih bo najbrž že kar preko sto. Toda utegne le malokdaj. Zmerom se mu kam mudi — po nemirni poti potujočega pevca. »Vse«, pravi, »mam koncerte«. Danes na Vrhniki, jutri v Ribnici na spet v Metliki, v Črnomlju, pa v Kočevju in še kdo ve kje. K.

Cvetko Golar na Vrhniki

Dveji bomo Vrhniki imeli priliko pozdraviti našega pesnika in pisatelja Cvetka Golara. V družbi prijatelja Vavca Držaja bo bral ob 19.30 v »Prosvetnem domu« svoje neobjavljene pesmi in prozo.

Sleherni kulturno zavedni Vrhnikan naj pohiti na ta večer, da s svojo nazočnostjo da priznanje pevcu naše zemlje, našega polja, pevcu našega cvetja in gozda in sonca. — Vrhniki, preskrbite si pravočasno potrebni spored, ki velja za vstopnico.

Francetu Kavčiču,

opernemu pevcu, za obletnico tragične smrti

Preko Komarče, Komne in Črne prsti je votlo zadonelo. Svetel blisk je pretrgal temno nebo in se je izgubil v težkih oblakih črne noči. Zajčale so planine, zajkali so lesovi, izpod katerih se je odrgalo skalovje in z glasnim trukom zabobnelo. Šest blelih obrazov se je stiskalo ob ognjišču, v mali koči na bregu jezera. Vsi nemi, tihi,

kislo mleko iz tebe pcedil! ga je zavrnli predelavec in se namuzal tovarišu. — Bolje bi te bilo doma stradati, ko poslušati tu te neotesance, si je natihni mislil Ovnič. Odgovorjati pa ni upal več. Kopicca predmoga v odkopu se je vedno večala. Prazni vozikiž so bili že pripravljeni in napolniti jih je bilo treba v osmih urah najmanj dvajset. Poldrugji vagon!

»Vsak začetnik se mora sprizniti najprej z lopato, da veš! Ti boš nalagal in vozil k šahtu! Pa glej, da ne padeš v luknjo, da se ne bodo kremžili doma!« ga je spet s posebno nasladi podražil predelavec.

Skrajna mu je šlo delo povsem pravilno od rok. Lopata se mu je zdela lahka. Peti, šesti vozček je bil že napolnjen, dasi jih je moral odpeljati tri sto metrov daleč po nizkem in vijugastem rovu. Roke pa se ni jele pešati. Hotel se je odpočiti. Toda tovariša sta bila neusmiljena. Vedno sta ga priganjala, vedno drezala, da mu je bilo skoraj za jok.

»Po deseti uri, ko bo polovica šihte v kraju, smeš pojesti kruh in takrat se odpočiješ. Da, pri nas so stari običaji strogo ukoreninjeni. Ostali čas pa moramo gibat in vedno gibat,« ga je poučil predelavec. Toda kaj je pomagaj pouk, če so pa bile roke ohlapne, če so klecala kolena, če je tolo lezlo vase ko prazna vreča. Če bi ga bil privzdignil za lase, bi mu bil z lahko to iztresel kosti iz mahedravnih nog. Kakor premočena kunj se je vsedel na kos blatnega lesa. In še glavbo bi bil najrajši kam položil. Toda v jami ne raste trava, kvečjemu plesniva gobna na trilih podbojih, ne

na kopnem, zdaj pa stojimo na kopni ameriški zemlji, na novem delu sveta, kamor smo bili namenjeni!«

Ljubi starši! Z nama vred se zahvalite dobrotljivemu Bogu, Sveti Trojici, Devici Mariji, najini zaščitnici, ki je preposlala svojega ljubega sina Jezusa, da naju je vvesto obvaroval pred vsemi nevarnostmi in pred bridko smrtjo na teh strašnih vodah in morju. Ko smo venjak prišli, nas je sprejela velika množica Američanov in Nemcev, ki so nas z veseljem sprejeli.

(Pismo je pisal Matija Premuda. Drugi del, kjer opisuje, kako sta mlada Semečana spoznavala Ameriko, objavimo prihodnjič.)

brez besedi. Nenadoma se začujejo udarci na vrata koč, pred katero je bilo še opoldan čuti veselo petje. Vsi so se zdržnili v upanju: France je! Cirila je plnila k vratom, ki jih je odprnila da je visoka postava Markova omahnila v kočo: »Nikjer ga ni!«

»Sedem src se je stisnilo v bolečini, sedem nemih oči je zrl v prasketajoči ogenj, ki je črval, jokal: »France, kje si?«

Stane, Cveto, Tone, Marko, Cirila, Roža in mati, vsi so se iskali ves popoldan v ponoč, v tisto temno viharno roč, polno groze, a tebe ni bilo od nikoder.

Dopoldan si še slikal senca in koč. Barve na tvoji paleti so zalele. Ko je odzvonilo opoldansko molitev, si še igral na harmoniko; potem so te videli, kako si se umaknil: tih, sam na rob jezera in vsaka sled je izgnila za teboj.

Šele tretji dan so te našli, v vodi ležečega, s prekrizanimi rokami na prsih. V očeh si imel solze pomešane s krvjo, ki so pričale, kako ti je bilo tebe umreti.

Ko pokosen cvet si ležal pred nami. Ravno so se ti odprla vrata, da greš svojim ciljem naproti, da ostaneš zvest svojji Muzi, pa si omahnil. O, kako so zajčala naša srca v bolečini, kako boleče toplo je zaplakala tvoja stara mati, ko te je samega našla, ležečega med rožami v temnih deskah. Belo srajco ti je prinesla na zadnjo pot; ni te mogla obleči do kraja, samo roko ti je pregnila z njo in omahnila ob tebi.

Nič več ne boš gladovol, nič več ne boš preziran za svoj talent, France, ki ti je bil od boga poslan. Ti mirno spiš, Francek, daleč od nas pod planinami, daleč od rodne grude. Ne moremo do tebe, da bi ti prinesli rdečih rož. Daleč je tudi tvoja zorenka, ki joče za teboj in te še vedno čaka...

A veruj, France, da so v naših dušah pržigane za tebe luči, ki ne ugasnejo. Ob času ti jih prinesemo na gomilo. Sladko spi, France!

Lojze Perko, akad. slikar.

PRAV ŽAL MU JE

Ustlužbenec: »Gospod šef, ko ste bili odsojni, je prišel neki gospod in je rekel, da bi vam najrajši vse kosti polomil.«

Šef: »In kaj ste mu odgovorili?«

Ustlužbenec: »Rekel sem, prav žal mi je, da vas ni.«

Ustlužbenec: »Rekel sem, prav žal mi je, da vas ni.«

Kako si je kranjska čebela osvojila svet

Kakor je znano, da je slovenska, posebno kranjska planinska čebela osvojila svet zaradi svojih neprekosljivih lastnosti, ki ji pomagajo utirati pot v vse dele sveta: občudovanja vredna vztrajnost in marljivost, odpornost, pohlevnost in izredna rodovitnost matice. Vse te lastnosti so spoznali odjemalci naše kranjske čebele na podlagi dolgoletnega opazovanja in pri-

Antonio Janša

merjanja z drugimi čebelami. Dognano je, da prinaša kranjska čebela v istih razmerah več medu kot druge, ker začne z delom zjutraj eno ali dve uri prej in neha zvečer pozneje kakor čebele iz drugih zemelj; izletava iz panja bolj pogosto kot druge čebele in dela pri hladnejšem vremenu, kadar druge čebele že mirno počivajo doma. Njene družine pa so številnejše spričo velike rodovitnosti matice. Kranjska čebela torej lahko izkaže v istem času in pod istimi pogoji več donosa kot čebele druge pasme. Ker pa je donos cilj vsakega čebelarja, si naša kranjska čebela s svojo kvaliteto sama dela najboljšo reklamo in si pridobiva vedno večje število pristašev.

Kranjske čebele na izkušnji

Kranjski čebelar, ki dela samo z domačo kranjsko čebelo, nima toliko prilike, da bi se sam prepričal o resničnosti teh trditvev. Lepa prilika pa je bila dana našim čebelarjem na čebelarški razstavi v Beogradu leta 1934. Tam so se zgodaj zjutraj, ko je bilo pri drugih čebelah še vse mirno, Kranjci že vrnile s paše z obnožjem in s polnimi želodčki in so težke padale na jezike panjev pred žrelo. Ista slika se je pokazala zvečer. Uspeh vztrajnosti in marljivosti naše kranjske čebele se je kmalu pokazal na lepo belo pokrite medenem pokrovu vrh zalege velikoga sata razstavljenega opazovalnega panja. Hitro se je raznesla vest o pridnih kranjskih čebelah med čebelarji in tudi nečebelarji, tako da se je nabrala cela gruča opazovalcev v jutrnjih in večernih urah, ker se je vsak sam hotel prepričati o resničnosti te zanimive vesti. Vse dni razstave je bil opazovalni panj obkoljen od množice ljudstva, tako da so prihajale čebele od paše kar težko prišle do žrela panja in tudi tiste, ki so hotele leteti na pašo, so si morale spretno utirati pot mimo gledalcev. Semtertja so se tudi nekatere vsedale na obraz ali na roke gledalca, ki je gledal in se čudil, da ga ni nobena čebela pičila. Tako so imeli priliko, prepričati se tudi o pohlevnosti kranjske čebele. Ta lastnost ji pridobi mnogo prijateljev, ker vsak čebelar rajši goji čebele, ki se mirno držijo satja, kadar je treba kakšen sat potegniti iz panja, kakor če bi takrat prav divje zletele v obraz. V drugih krajih se oborožijo čebelarji z rokovnicami, s pajčolanom in s kadilniki, kadar delajo pri čebelah, in se čudijo, ko nas vidijo, da sežemo z golimi rokami

mednje. Zato pa poudarjajo v člankih in v zahvalnih pismih krotkost kranjske čebele.

Iz trde, domače narave je vse

Na kakšen način si je pridobila slovenska, posebno kranjska čebela vse te lastnosti, lahko razumemo, če premetrmo življenje čebel v njeni ožji domovini. Vedno je še znana naša čebela po svetu pod imenom kranjska čebela, ker je bila naša čebela od začetka pod tem imenom vplejana na svetovnem trgu in ker se je pod tem imenom častno držala, tako da se dandanes slovi v goratem delu bivše Kranjske je čebelje paša jako pičila. Tam je dovolj padavin in dolge, včasih prav občutno hude zime. Ti vremenski pogoji otežkočajo razvoj čebeljih družin, ker krajšajo čas, v katerem je našim čebelam dana prilika, da si kaj pridobijo iz narave. Torej je treba izredne marljivosti, kadar se nudi prilika, da čebele nabirajo kaj več, kakor je ravno potrebno. Tiste čebelje družine, ki ob takih kratkih ugodnih prilikah lenuharijo, so obsojene na smrt, nimajo obstoja in narava sama jih iztrebi v stoletjih in ostanje le one, katerih vztrajnost in marljivost jim je omogočila obstoj. Čebela pa mora biti utrjena, ker je mnogokrat treba izleteti na pašo pri bolj deževnem hladnejšem vremenu; posebno spomladaj se čebela pri nas ne sme ustrašiti razlik v temperaturi, kajti takrat jo pelje pot še mimo mrzlih, senčnih prepadov, polnih snega, tja na sončnato skalo, kjer vabi zgodnje reaje (Erica carnea) s svojimi rdečimi cvetovi na prve obiske. Če bi se naša čebela takrat med potom usedala na senčen prostor, ki je še s snegom pokrit, bi otrpnila in bi bila izgubljena. Ta usoda bi doletela tisoče v enem dnevu. Zato mora čebela vztrajati, ne sme se mehkužno usedati, sicer družina ne bi mogla obstati v tej trdi domači naravi. Ker pa je prestala vse te nepravilne z »naravno selekcijo«, je utrjena v vsakem pogledu. Ker pa so izgube čebel v teh vremenskih nepravilnostih vendar še velike, se more samo tista družina razvijati do zadostne moči v pravih časih, ki ima najbolj rodovitno matice. Tako nam je narava sama v dolgih letih preizkušnje izbrala najboljše matice, že davno preden smo se sami zdramili za selekcijo matice.

Pod tujim soncem

Je torej v prvi vrsti vpliv narave, ki je polagoma ustvarjala skozi stoletja pri naši čebeli vse te vrline, ki se podedujejo in stopnjujejo od roda do roda, če ta živi pod istimi pogoji. Tega se je treba dobro zavedati, ker potem šele razumemo, zakaj se naša čebela po svetu tako odlikuje. Doma na vso skromnost in vse težkobo navajena, plane, prepeljana v boljše razmere, s tako silo na delo, da tuji čebelar začudeno opazuje, kako se sati polnijo z belo pokritim medom, da je včasih z nadstvom že kar prepozen. Sosednji čebelar zavidi in priznava rekordni donos in si na them misli: to pasmo si moram naročiti tudi jaz. Marsikateri pa gre še korak dalje, vzgoji si od naročenih kranjskih čebel leto za letom mlade matice, ki jih hoče prodati potem tudi pod imenom kranjske čebele. Tako dandanes že vidimo v raznih inozemskih časopisih oglase, v katerih tuji čebelarji ponujajo »kranjske čebele«, ker vedo, da so to na dobrem glasu. Včasih jih ponujajo še prav po nizkih cenah, ker je mogoče tisti kraj bolj ugoden za razvoj čebeljih družin in ker ima daljše poletje in le mile zime. A po vsem tem, kako narava vpliva na čebelje lastnosti, bomo lahko razumeli, da tako potomstvo nekdanj uvoženih čebel, vzgojeno v več rodovih pod — recimo — vročim soncem Afrike ali Avstralije v prav ugodnih razmerah, ne bo več kazalo istih lastnosti, katere ima originalna pasma kranjske čebele doma. V Nizozemski Indiji, na primer, naberejo čebele, ki pridejo iz drugih krajev tja, le prvo leto zimsko zalogo. Ko pa naenkrat vidijo, da je tam skoraj vse leto na razpolago paša, se nič kaj ne potrudijo, tako da se tam čebelarstvo zaradi medu ne izplača. Čebele se pač polagoma prilagodijo podnebu in razmeram. Ravno zato pa naseda vsakdo, ki kupuje tako imenovane »kranjske čebele« iz drugih držav, kjer so vzgojene pod popolnoma drugimi pogoji in nikdar ne dosežejo naše pristne kranjske čebele v njenih dobrih lastnostih.

Polet čez svet

Zato pa ima pristna kranjska čebela, direktno iz domovine, svoje odjemalce po vsem svetu. Ona se da zaradi utrjenosti poslati tudi v najbolj oddaljene kraje. Parniki jih prenašajo po osem- do devettedenski vožnji na daljno Japonsko, in sicer cele čebelje družine s satjem, zalego in medom v originalnih kranjskih panjih; matice potujejo po isti poti v Avstralijo (41 dni), v Južno Ameriko (21 dni), Severno Ameriko (17 dni), po železnici pa so šle pred svetovno vojno skozi Sibirijo celo v Vladivostok. Na Kavkaz je šlo že veliko število celih panjev, pa tudi v Afriko, v Tanganjiko in posebno v Egipt se pošiljajo matice kranjskih čebel. Egiptovska vlada je svoj čas naročila več sto rojev in matic kranjske pasme, da jih razdeli med tamkajšnje čebelarje, da bi se na ta način dosegel večji donos medu. Celo prejšnji egiptovski kralj Fuad in sedanji kralj Faruk sta si dala postaviti kranjske čebele v svoje čebelnjake. Dobavila jih je tvrdica Strgar iz Biten pri Bohinjski Bistrici. G. Strgar je tudi podpredsednik mednarodne čebelarje lige od leta 1930. dalje. V Egipt je razpošljala ta tvrdica kranjske čebele s parniki, matice pa tudi po zračni pošti, prav tako v Sibirijo, Palestino, Irak, Libanon, Britansko Indijo, Južno Ameriko in lansko leto so bile po zračni poti poslani matice tudi v Avstralijo. V Evropi pa je ni države, kamor bi se ne bile poslane kranjske čebele. Celo iz Finske, Norveške, Estonske, Švedske jih zahtevajo čebelarji. Pa še ko je kranjska čebela bila pod Avstrijo, je potovala velika množina kranjskih čebel v vse dele Avstrije, posebno na Nižnje Avstrijsko in Štajersko. Že v času Marije

Terezije je bil poklican naš slavn rojak, čebelar Anton Janša, doma iz Zabreznice na Gorenjskem (ne iz Koroške, kakor to napačno trdijo tuji čebelarški listi), za učitelja čebelarstva na dunajski dvor. Tja se je odpeljal s svojimi čebelami poučevat umno čebelarstvo. Nemčija je bila prav izdaten odjemalec kranjskih čebel, ravno tako Švica, Anglija in Francija, v času pred vojno pa posebno evropska in azijska Rusija, po vojni pa se je veliko izvažalo tudi na Nizozemsko in v Belgijo.

Po vojni

Svetovna vojna je izvozu naših čebel pač mnogo škodovala in prav tako povojna leta, v katerih je cela vrsta držav prepovedala uvoz tujih čebel iz izgovorom, da morajo štiti svojo domačo čebelo pred nalezljivimi boleznimi, ki bi jih lahko prenašali z uvoženimi čebelami, obenem pa so s tem štiti svojo valuto. Mnogoštevilna pisma čebelarjev takih držav, na primer iz Nemčije, pa pričajo, kako zelo so si nemški čebelarji želeli spet dobiti kranjske čebele, s katerimi so svoj čas, kakor sami trdijo, dosegli mnogo boljše uspehe. Sedanja vojna je prinesla nove omejitve in tudi nepremagljive prometne težkoče. Medtem pa ne smemo rok križem držati. Pripravljeno moramo biti za dobo, ko bodo spet zavladale normalne razmere, da bomo takrat imeli dovolj izbranega blaga, pripravljena za izvoz. Saj je še vedno za dežjem sonce sijalo, pa bo tudi po tej vojni spet zavladal mir in bo omogočeno spet normalno življenje. Trgovina med narodi bo vzcvetela in takrat bo kranjska čebela vzletela v širni svet, ki ji bo prost na vse strani. Štefan Oblak.

meznika, največkrat duhovnega gospoda, ki nosi trd ovratnik, pa še ti jih opuščajo. Škoda, kakšna škoda! Poen.

Kako bo asfaltirana Zaloška cesta

Med številna večja in manjša dela, ki so v teku na vseh koncih Ljubljane, spada asfaltiranje dolge in ravne Zaloške ceste, ki je gotovo prav tako pomembna kakor Celovška, Tržaška, Dolenska in Tyrševa cesta. Odkar je bila tramvajška proga od vozne bolnice podaljšana čez železniški prelaz skozi Moste do cerkve Karmeličank, je Zaloška cesta znatno pridobila in že takrat se je govorilo, da bo v celoti asfaltirana.

Licitacija je res bila pred letom, vendar so nepredvidene zapreke onemogočile izvedbo tega važnega načrta za ves kraj Sv. Petra, Most, Vodmata in Kodeljevega. Črnogledi Ljubljanci so zavoljo tega napravili že križ nad obljubljenim asfaltiranjem njihove glavne prometne žile. Pazljivejši meščan pa je brez dvoma opazil, da se na Zaloški cesti stalno vršijo razna dela, kakršna so zmerom potrebna na cesti, ki bo asfaltirana.

Trdno podlogo za asfaltiranje so napravili že lansko leto, vendar sta jo neprestano deževje in znatno poživljeni vozovni promet na več mestih pokvarila, tako da vsa treba vse okvare temeljito zakrpati. Poleg tega je bila definitivno urejena tramvajška proga: utrjeni temelji in proga sama tlakovana z granitnimi kockami. V asfaltu bi se namreč tirnice kmalu zrahljale. V zvezi s sedanji glavni deli, so bili končno urejeni hodniki za pešce, ki imajo na obeh straneh granitne robnike. Levi pločnik je v vsej dolžini asfaltiran, desni pa še ne, ker desna stran ceste še ni zazidana. Za enkrat so ga posuli z drobnim gramozom. Ob robovih hodnikov so tudi že zgrajeni moderni občestni jarki iz granitnih kock, zaliti z betonom. Kanalizacija Zaloške ceste je izvedena od zgornjega konca do trgovine pri stari remizi.

Te dni pa so se začela glavna dela, ki jih vodi tehnični oddelek mestne občine. Zaloška cesta bo asfaltirana na isti način kot Verdijeva (prej Gajeva) ulica, ki ima brez dvoma najlepše in najboljše cestniške v našem mestu. Danes je njen tlak ravno tako napet ko dan po izdelavi in tudi ni tako spolzek ko na primer v Ulici 3. maja odnosno Miklošičevi cesti, kjer se dogajajo v deževnem vremenu stalne nezgode kolesarjem in voznikom. Način, kakor je bila asfaltirana Verdijeva ulica in kakor bo zdaj Zaloška cesta, ima celo vrsto prednosti. Valjani asfalt tipa Selmak se je zelo dobro obnesel. Zahteva pa pri izdelavi veliko natančnost. Posebno zdaj, ko je asfalt zelo drag in ga ni mnogo na razpolago. Tak asfalt, odnosno njegovo mešanico, proizvajata neka ljubljanska tvrdka v svoji tovarni. Ena izmed prednosti je tudi ta, da se da z njim delati že pri vročini 70 do 80°, dočim je treba n. pr. pri katraniziranju okrog 160°. Asfalt tipa Selmak ali rezani bitumen je sestavljen iz asfalta in kamenitega agregata, ki mora biti pazljivo očiščen, da se ne pomeša s prahom. Za tlakovanje ceste so potrebne tri posebne plasti, od katerih je vsaka višja plast iz finejšega gramoznega materiala in vsebuje zato več bitumena.

Zanimivo delo je pred splošno bolnico že v teku. Cestnice na levi strani med pločnikom in tramvajsko progo je že očiščeno, trdna temeljska podloga zgrajena. Najprej bo položena prva, iz debelejšega gramoznega sestavljena plast, nato druga, finejša, in končno vrhna najfinejša. Pri delu tramvajski promet ne bo oviran. Cesta bo na ta način asfaltirana od Hrvaškega trga do trgovine pri remizi. Asfaltiranih bo skupaj 4300 m². Vsa dela morajo biti končana v 30 dneh. Zaposleno je večje število strokovnih delavcev, ki imajo poleg parnega valjarja posebne stroje za mešanje materiala.

Da bodo dela res solidno izvedena, dokazuje jamstvena doba petih let. Družba, ki je prevzela izdelavo Selmaka, mora v tem času popraviti vse morebitne okvare. Poleg tega je tvrdka dolžna oddati vse gradivo, bitumen in kameniti agregat v pregled zavodu za preiskovanje gradiva na ljubljanski univerzi. Kajti kamen mora biti brez-pogojno čist, brez prahu, robate oblike, določene velikosti in zadostne trdnosti. Asfaltiranje Zaloške ceste spada med letošnja večja dela v naši metropoli. Prebivalci so vest o začetku toliko pričakovanih del sprejeli z odkritim veseljem.

Glučič med seboj

Glučiči so po navadi dobri, samo malo nerodni ljudje, ampak eno napako imajo: tajijo svojo gluhosto ko gad noge. Še sami med sabo si nočejo priznati, da ne slišijo. Onokrat sta se srečala Ribčev Janče in Resmanor Korl iz Slap. — Kam pa greš, Janče? Kaj greš ribe lovit? — Ne, je odvrnil Janče, ribe grem lovit. — A tako, je rekel Korl, jaz sem pa mislil, da greš ribe lovit.

O trdem ovratniku

Ko sem se zadnjič vrnil z dolgega potovanja v svojo rodno podnjamniško sobo, sem najprej pobrskal v omari za perilo. To je najlepši samski opravček! To je pravi užitek! Odrtni gumbi, luknje v nogavicah, sečrpane, od plavila — ali od katerega vraga že — razjede srpace, prav spodaj kup umazanih cunj — kratka — lepó, zares lepó! To pot sem bil za užitek temeljito oprejan: na potovanju sc šli po gobe vsi moji »slagerji« in punco perilo, ostalo 'e žalostno pogorišče: troje srjac, dvojce spodnjih hlač, en robec, ene nogavice (raztrgane), spodaj nepomembno majcen umazan kupček cunj. Dobro, dobro...

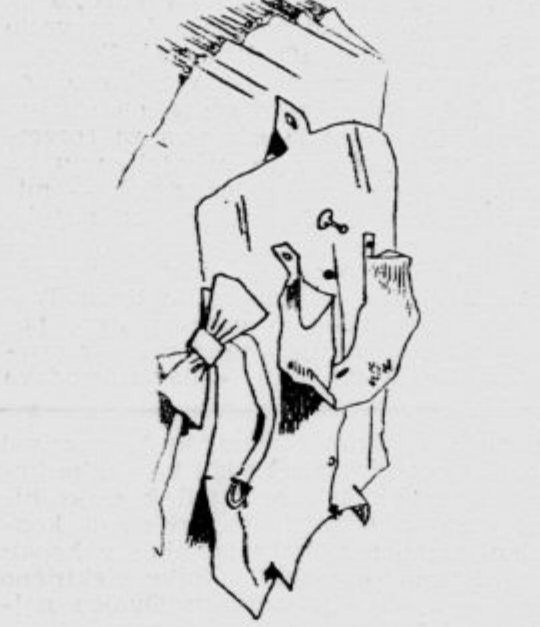
Pobrskal sem najprej po tem kupčku in glej: izvelkel sem zamazan trd ovratnik. Neizrečno nožno sem ga prijel v roké, obrčal sem ga sem in t'a, inako se mi je storilo. In ti si edini še tukaj ostal, oj...

Poslednji svojega rodu, zadnji junak iz ponosnega tuceta! Povesel sem trdno glavo, pred mojimi duševnimi očmi takorekoč pa se je pričel odvijati film, film herojske vsebine, epopeje v nekem smislu — kako bi dejal —: Visoka pesem trdih ovratnikov...

Slike, čudovite slike! Glej moža na čitalniškem odru! Razvel se 'e v domorodnem ognju, kakor žuboreč studenec vro besede iz njegovih ust, domorodni mēd kaplja v duše navdušenih poslušalcev... Mož sam

se opaja nad lastnimi besedami, nad besedami o domovini... Beseda, beseda, beseda... A ovratnik, njegov ovratnik! Kje ste, o primere? Kakor zlat kelih je, iz katerega kipi opojni nektar, je kakor fina pločvina nastla škata, ki vsebuje najboljše Meinlov čaj — kratka, ta čudoviti trdi ovratnik je garancija za visoko vrednost in globokoumno vsebino domorodnega besedovanja... Druga slika... Po govoru prosta zabava, ples, navdušena požrtja (zaman je stal svarilni kozarec vode na govornikovi mizi)! Glej te ponosne, visoke, trde ovratnike, kako se vrte v ritmu dunajskega valčka, kako sūcejo domorodne dame v pretinsjenih životkih, kako se poté! O, čitalniški ples, ti višek narodnega izživljanja, kaj bi bil brez trdega ovratnika? Farsa strašna farsa!

Tretja slika... Nu da, krokarija je krokarija, maček je maček! Trdi ovratnik je preznoben, pomečkan, toda kaj zato! Že ga čaka marljiva likarica, da ga opere, uredi, utrdi v smislu škroba in mu vrne domorodno obliko, blesk in neomajno trdnost.

Glej galerijo naših trdih narodnih ovratnikov! Neštevilna je in pestra raznolikost, vsi odtenki so zastopani. A naša je, tako naša! Visoki, nizki ovratniki, dvojni in enojni, opremljeni s kavatniki vseh vrst, celo umetniške pentlje ne manjkajo. Čudovita res, krasna je bila doba trdih ovratnikov. Lepi časi so bili to, časi umerjenosti in značev. Da, značev!

Zbrali so se značevi v trdih ovratnikih, sejali so in sklepali, in kar so sklenili, je bilo sklenjeno za obči blagor. Od teh sklepov je živel narod desetletja in desetletja v sreči, blagostanju in prijetni dremavici vse do tistega trenotka, ko so se ne vem od kod pripteli mehki ovratniki, zasejali prepri in razdor, opljuvali idilno...

Minili so srečni časi trdih ovratnikov — tempi passati! Tu in tam še srečaš posa-

dam, Ni mi mar za ves svet — moje misli krožijo le okoli sestre Gracije. Po ure in ure se predajam globokim, sladkim čustvom v premišljevanju o njej. Kujem najrazličnejše načrte — vdajam se utopističnim idejam. Postajam sentimental: samo romantičnost me navdušuje, idila mi je središče vsega — popolnoma neogljen otrok sem, ki si želi, ki potrebuje nežne roke. Hrepenim le po njeni bližini. Najbolj se veselim jutra, zakaj takrat se sestra Gracija največ mudji pri meni. Z vsjo skrbnostjo mi popravlja posteljo, prinese mi vodo za umivanje. Posebej me vpraša, ali imam še kakšno željo, s čim naj mi še postreže. Te besede izgovarja z vso dušo in vsem srcem. Vidim, kako bi rada, da bi ji še kaj rekla, da bi jo še s čim zaposlil — rada je v moji bližini. Da, res je, rad bi jo zaposlil za ves dan, da bi bila pri meni, da bi slišal njen prijetni glas. Njena podobca se mi je vtisnila globoko v srce; zdj se mi, da brez nje ne bom ozdravel.

Zalosten izraz na njenem obrazu, ki je bil v začetku komaj viden, postaja vsak dan izrazitejši. Le kadar je ob meni, le kadar me pogleda, se prisočno nasmeje; sicer je pri občenju z drugim bolniki resna in zamišljena. Tej stvari bi rad prišel do dna; zato izrabljam vsako priliko in jo izprašujem, kakšen vzrok jo je privedel do usmiljenke, zakaj se je odločila za to trdo življenjsko pot. To pa ni tako lahko, ker sestra se izogiba vsakemu takšnemu pogovoru. Prepričan sem, da si ona ni izbrala tega poklica iz lastnega nagiba, temveč, da je tu neki poseben vzrok.

Dnevi naglo bežijo. Minila je pomlad in že skoraj poletje; še vedno ležim v bolnici, zakaj moje zdravljenje počasi napreduje. Zadnje čase po malem vstajam ter hodim na sonce in sveži zrak. Običajno se vsedem v park na samotno klopo. Tu je zelo prijetna okolica. Vrsta košatih javorov in kostanjev tvori prijetno senco; okoli njih je porasla lepo obrezana, go-

sta živa meja, po kateri skačejo mladi vrabci in siničke. Med njimi je mnogo rumenokljunčkov, ki pridno iščejo črvičke po travi. Na robovih travnatih grede rastje divja vrtnica — vogale krasijo cvetne grmiči. Vsa ta čudovita narava me priklene nase in omreži v svoj tih, idilični čar. Takrat se moje misli naslajajo ob sestri Graciji. V duhu jo spremljam po njenih opravilih: po sobah, hodnikih, v cerkev — povsod sem ob njeni strani. Vdajam se čustvom — popolnoma sem prežet od njene lepote, od njenih modrih, sanjavih oči. Kakor film se vrstijo misli o njej — da, samo o njej, ki jo ljubim z vso dušo. Da, zdaj se popolnoma zavedam, da sem se zaljubil vanjo. Tega se ne morem ubraniti, temu dejstvu se ne morem zoperstaviti. Čustvo in nagnjenje do nje sta mi vzeli samostojnost in voljo. Popolnoma sem se predal njenim očem, njenemu sladkemu smehljaju, njeni ljubkosti in nežnosti. Darovaj sem ji srce.

Neko jutro v polsnu, občutim na svojem licu mehko roko. Prebudim se. Tik ob postelji zagledam sestro Gracijo, ki mi je prinesla kavo. Srčno se mi nasmejem. Skozi okno posije sončni žarek na njen obraz, poln sveže mladosti. Njeni zobje se ko rosne kapljice lesketajo na soncu — obroblijo jih sočnoredne ustnice. Zdi se mi, da tako divna in lepa še ni bila ko danes. Ne odmaknem pogleda od nje. Srce mi burno bije; občutim težino zraka, težko diham, prsa se mi močno dvigajo; ne morem se premagati. Naglo primem sestro za roko in jo pritegnem k sebi — slišim topčan utrip njenega srca, občutim njen točen dih na svojem obrazu, potem se mi naglo zmrzači pred očmi ter utonem v prijetnem občutku. Ko odprem oči, sestre ni bilo več — odšla je.

Naslednje jutro mi je stregla tuja sestra. Temu se zelo začudim in jo vprašam po sestri Graciji. Povedala mi je, da je bila premeščena. Ves potr sem utihnil — ostal sem popolnoma sam.

Okrim: Sestra Grazia

Ranjen ležim v bolnici. Sam sem v sobici; toda ni mi dolgčas. Na moji nočni omari leži nekaj knjig, ki jih od časa do časa prebiram, ter atlas, po katerem zasledujem na podlagi časopisa položaj bojišča. Sem ter tje vzamem v roko italijansko vadvino — dolge ure si krajšam tudi ob najrazličnejšem premišljevanju. Da me ničče ne moti, mi ugaja — samota mi prija. Toda večkrat me v tihih sobici iz premišljevanja ali branja zmoti vstop sestre Gracije. Nehoté jo moram pogledati. Njen lep obraz, njene nežne poteze, mile, sentimentalne oči, topel pogled me popolnoma zmede. Če berem, odstavim knjigo in ne morem odtegniti pogleda z njenih rožnih lic in njene ljubke postave. Vedno je veselega obraza; kadar mi postreže, se prijetno nasmeje. Pri tem pokaže vrsto krasnih, drobnih, ko biseri belih zob. Vendar sem pri natančnejšem opazovanju ugotovil na njenem obličju trpkji izraz, rahlo tugo. Zanima me vsa zadeva — od dne do dne postajam pozornejši. Kljub temu, da ljubim samoto, mi je vendar njena prisotnost navdve draga; da, celo želim si, da bi vedno pogosteje prihajala in da bi vedno dalj časa ostala pri meni.

Večkrat sem pozvonil, jo poklical, ne da bi imel potrebo; samo da sem jo videl, da sem se lahko pogovarjal z njo. Njen glas zveni zelo prijetno. Zdj se mi, da je nadnaravno bitje — da je vila. Opazila je, da jo neprestano gledam; opazujem, da obračam pozornost na vsako njeno kretnjo. Kadar se najini pogledi srečajo, jo vselej oblije močna rdečica; zmedena postane. Takšna mi zelo ugaja. Čutim duhovno vez med seboj in njo — čutim, da se čustvo odziva čustvu. Ob vsakem pogledu slišim njeno mehko, občutljivo srce, kako močno bije. Moja življenjska pot je spremenila svojo smer. Ne morem več brati; nobena knjiga me ne zanima. Casopise le površno pregle-